

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΙΑΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ.

Ἡ συνταγματικὴ βᾶσις, τὴν ὁποίαν τὰ πλεῖστα τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐθνῶν παρέλαβον ἐκ τῆς Ἀγγλίας, ὅτι πρέπει ἀντιπρόσωποι τῶν φορολογουμένων νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τοὺς τὰς δημοσίας εἰσφοράς, πάσχει ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ σημαντικωτάτην ἐξαίρεσιν ἕσον ἀφορᾷ τὴν ἐπαρχιακὴν φορολογίαν. Κατ' αὐτὴν οὐχὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἀλλ' ὑπάλληλοι τοῦ Βασιλέως, οἱ εἰρηνοδίκαι, ἐπιβάλλουσι τοὺς ἐπαρχιακοὺς φόρους.

Ἡ ἀνωμαλία αὕτη εἶναι χαρακτηριστικωτάτη ἐν τῇ ἰδιότητι χώρᾳ τῶν συνταγματικῶν ἐθνῶν. Κατ' ἀκρίβειαν ἡ κεντρικὴ ἐξουσία διορίζει τοὺς εἰρηνοδικὰς ἐκ τῆς τάξεως τῶν μεγάλων τῆς ἐπαρχίας γαιοκτητῶν, οἵτινες ἐπιβάλλονται ἐκ τοῦ τοιοῦτου τίτλου αὐτῶν ὡς ὑποψήφιοι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς κυβερνήσεως. Ὑποτίθεται κατὰ πολιτειακὸν πλάσμα, ὅτι ἡ δύναμις ἡ ἐθνικὴ κατοικεῖ ἐν τῇ τάξει τῶν γαιοκτητῶν, ὥστε ὅταν ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἀποτείνηται εἰς αὐτὴν πρὸς εὔρεσιν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸν τόπον εἰρηνοδικῶν, ἐνεργεῖ πρᾶξιν διαχειρίσεως κατ' ἐπιτροπὴν τῆς διεσπαρμένης καθ' ἅπασαν τὴν χώραν κτηματικῆς δυνάμεως. Ὅπως δὲποτε ἡ μεγάλη ἀρχὴ τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν φορολογουμένων παρεκκλίνει κατὰ τὸ προκείμενον θέμα, διότι θέλομεν ἰδεῖ ὅτι οἱ εἰρηνοδίκαι ἔχουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν των τὴν φορολογικὴν τῆς ἐπαρχίας δύναμιν.

Οἱ εἰρηνοδίκαι τῆς ἐπαρχίας (county) διορίζουσι μεταξύ αὐτῶν ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐτοιμάζει κατάλογον ὄλων τῶν φορολογουμένων ἐν ἐκάστη ἐνοριακῇ περιφερείᾳ ἰδιοκτησιῶν, ἐκτιμῶσα αὐτάς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὲρ τῶν πτωχῶν φορολογίας, καὶ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὰ βιβλία καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν εἴσπραξιν ὑπαλλήλων. Ἡ ἐπιτροπὴ δύναται νὰ ὑποβάλλῃ καὶ εἰς προσωπικὴν ἐνορκον ἐξέτασιν ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους, νὰ διορίσῃ δὲ καὶ πραγματογνώμονας εἰς ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τῆς φορολογητέας τῶν ἰδιοκτησιῶν ἀξίας. Ἐὰν τὰ συμπεράσματα τῆς ἐπιτροπῆς συμφωνῶσι πρὸς τὰ προηγουμένως ἰσχύοντα, ἀρκεῖ ἀπλῆ εἰς ταῦτα ἀναφορά· ἐὰν ὅμως ἡ ἐπιτροπὴ προτείνῃ τροποποιήσιν τινα εἰς τὰς προτέρας ἐκτιμήσεις τῆς φορολογητέας οὐσίας, ὑποβάλλει δεδικαιολογημένον ὑπόμνημα πρὸς τοὺς εἰρηνοδίκας τῆς ἐπαρχίας, οἵτινες ἀποφασίζουσιν ὀριστικῶς τὰ περὶ τῆς ἐπαρχιακῆς φορολογίας, ψηφίζοντες τὸν ἐπαρχιακὸν προϋπολογισμὸν καὶ κανονίζοντες ἐν γένει τὴν ἐπιβαλλομένην φορολογίαν, ἣτις διανέμεται κατὰ δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς περιφερείας. Ἡ συνέλευσις τῶν εἰρηνοδικῶν τῆς ἐπαρχίας συνέρχεται κατὰ τριμηνίαν τόσον διὰ τὴν ψήφισιν τῶν ἀνωτέρω, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐνώπιον αὐτῆς ὑποβολὴν τῶν ἐπαρχιακῶν ἀπολογισμῶν, τῶν ὁποίων αἱ τριμηνιαῖαι καταστάσεις διατηροῦσι τὸ σῶμα τῶν εἰρηνοδικῶν ἐνήμερον εἰς πᾶν ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἐπαρχίας διαχείρισιν.

Ἐν τούτοις ἂν τὰ τῆς φορολογίας κανονίζωνται ὑπὸ τῶν εἰρηνοδικῶν, δὲν κλείεται ἡ θύρα καὶ εἰς εἶδος τι ἐρεύνης ἐκ μέρους τῶν φορολογουμένων· δὲν ἔχουσι μὲν οὗτοι τὸ κύρος τῶν ἀποφάσεων, εἴτε δι' ἑαυτῶν εἴτε δι' ἐντολοδόχων των, ἔχουσιν ὅμως τὸ δικαίωμα τῶν παρατηρήσεων. Ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς ἐνορίας, ἣτις ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐννοίας περιεβλήθη εὐρυτέραν διοικητικῆς περιφερείας σημασίαν, διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν περιλαμβάνει τοὺς φορολογουμένους, ἡ δὲ τοὺς μὴ φορολογουμένους. Μόνοι οἱ πρῶτοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἰδέας των ἐπὶ τῆς

ἐπαρχιακῆς φορολογίας· ἐπομένως συγκαλοῦνται εἰς γενικὴν κατ' ἐνοριακὰς περιφερείας συνέλευσιν (vestry), ἣτις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀναλύσῃ τὰ τῆς φορολογίας, νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς προτάσεις τῆς εἰρηνοδικιακῆς ἐπιτροπῆς καὶ νὰ καταρτίσῃ τὰς ἀμφοτέρωθεν παρατηρήσεις τῆς, αἵτινες ὑποβάλλονται εἰς τὰς ὀριστικὰς ἀποφάσεις τῶν τριμηνιαίων εἰρηνοδικιακῶν τῆς ἐπαρχίας συνελεύσεων.

Τὰ ἔργα ταῦτα τῶν εἰρηνοδικῶν ἀνήκουσιν εἰς σειρὰν ὄλην διοικητικῆς τοῦ μεγάλου τούτου ἀξιώματος ἐννοίας, διότι δὲν εἶναι μόνον ἄρχοντες τῆς δικαιοσύνης εἶναι ἄρχοντες καὶ τῆς διοικήσεως οἱ σεβάσμιοι οὗτοι ἀντιπρόσωποι τῆς δημοσίας ἐν Ἀγγλίᾳ τάξεως. Αἱ διοικητικαὶ συνελεύσεις αὐτῶν κανονίζουσι οὐ μόνον τὰ τῶν ἐπαρχιακῶν προσόδων καὶ δαπανῶν, ἀλλὰ προχωροῦσι καὶ μέχρι τοῦ διορισμοῦ τῶν πλείστων τῆς ἐπαρχίας ὑπαλλήλων. Εἶδος διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν ἰδιαιτέρως νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν παρὰ τοῖς λαοῖς ἐκείνοις, οἵτινες ἠδύναντο νὰ ἀποκτήσωσιν τοιοῦτους εἰρηνοδικας.

Ἐχει τόσην δύναμιν ὁ θεσμὸς οὗτος, ὥστε ὅταν κατὰ τὴν φορολογικὴν αὐτοῦ ἔποψιν ἐπροτάθῃ πρό τινος χρόνου ἡ ἀντικατάστασις τῆς συνελεύσεως τῶν εἰρηνοδικῶν διὰ τινος σώματος ἐπαρχιακοῦ, ἐκλεγομένου ὑπ' αὐτῶν τῶν φορολογουμένων, δὲν εὐρέθη ἱκανὸν ἐν τῇ χώρᾳ διαφέρειν ὅπως ἡ ἰδέα αὕτη προχωρήσῃ γενναϊότερον εἰς τὴν τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐργασίαν. Ὁ Ἀγγλὸς εἰρηνοδίκης εἶναι ἱστορικὸν τῆς ἐκεῖ πολιτείας στοιχεῖον. Δὲν εἶναι μόνον ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιβλητικῆς τῶν γαιοκτητῶν τάξεως, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πρόσκοπος τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως δι' ὅλης τῆς συνεχείας τῶν κατ' αὐτὴν ἔργων. Μᾶλλον φορολογούμενος, μᾶλλον πεφωτισμένος, ἀσχεῖ τὴν δύναμίν του ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς τιμῆς. Δὲν εἶναι ἔμμισθος εἰρηνοδίκης, οὐδὲ νευρόσπαστον ὑπουργικόν· εἶναι ἐνσάρκωσις τῆς πρακτικῆς δικαιοσύνης ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς κοινωνικῆς ὑπολήψεως,

ἐκ τῆς ὁποίας λαμβάνει τὴν δυνάμιν του, καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει τοὺς λελογισμένους τίτλους του.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ.

Ἡ Σωφρονιστικὴ φυλακὴ τοῦ διατάγματος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα, διὰ τοὺς εἰς ἰσόβια καὶ πρόσκαιρα δεσμὰ καταδίκους, διὰ τοὺς εἰς εἰρκτὴν, καὶ διὰ τοὺς εἰς φυλάκισιν, τὰ ὁποῖα (ἄρθ. 3) «πρέπει πάλιν νὰ διαχωρίζωνται αὐστηρότατα διὰ τὴν ἰδιαιτέραν κάθειρξιν τῶν δύο γενῶν καὶ μάλιστα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ ἐμποδίζηται τὸ ἀμοιβαῖον βλέμμα μεταξὺ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν τοῦ θήλεος γένους καταδίκων».

Ὁ παρὰ ταῖς ἀνδρικαῖς φυλακαῖς παραρτηματικὸς οὗτος ὄργανισμὸς τῶν γυναικείων φυλακῶν ἔμεινε μετὰ τῆς Σωφρονιστικῆς φυλακῆς ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἀπαντῶμενος ὡπωςδῆποτε καὶ εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου ὀργανισμοὺς τῶν σωφρονιστηρίων τῆς, ὡς π. χ. τοῦ ἐν Κερκύρα, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ τμήμα τῶν γυναικῶν ὑποτίθεται ὑπὸ εἰδικὴν δεσμοφύλακα, ἧτις (ἄρθ. 58 τοῦ κανονισμοῦ) «θέλει διευθύνει τὰς ἐργασίας των εἰς τὸ νὰ κόπτωσι καὶ ράπτωσι τὰ ὑποκάμισα καὶ ἄλλα ἀπὸ πανὶ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς φυλακισμένους καὶ θέλει ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὸ πλύσιμον τῶν φορεμάτων τῶν φυλακισμένων, εἰς τὸ στέγνωμα καὶ τὰς μικρὰς ἐπισκευὰς αὐτῶν». Ἀπαντῶμεν δὲ καὶ νῦν ἐν τοῖς σωφρονιστηρίοις Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου γυναικοφύλακας.

Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τῶν γυναικείων ἐν Ἑλλάδι φυλακῶν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἐκ τοῦ ὑποδείγματος, ὅπερ κέκτηνται αἱ Ἀθῆναι. Τὸ κατάστημα τῶν γυναικείων τῆς πρωτεύουσῆς φυλακῶν εἶναι ἰδιωτικὸν οἶκημα χαμόγειον, χρησιμεύσαν ἄλλοτε ὡς σταῦλος· ἡ εἰσοδός του, καίτοι ὑπαι-

θρος, διώκει τὸν προσερχόμενον ἐκ μακρᾶς ἀποστάσεως· τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀποφορὰ τῶν παρ' αὐτῇ ἀποπάτων τῆς γειτονικῆς διὰ χρέη φυλακῆς. Ὑποδέχεται τὸν ξένον ἐπιστάτρια, τῆς ὁποίας ἡ φυσιογνωμία φέρει κατὰ νοῦν μυθιστορικὰ μᾶλλον καταγῶγια ἢ ἀμαρτωλῶν ψυχῶν νοσοκομεῖα. Προχωρῶν ὁ ξένος, εἰσέρχεται εἰς δύο ταπεινὰ ἄνευ ἡλίου καὶ ἄνευ ἀέρος δωμάτια, τὰ ὁποῖα ἡ μετριωτέρα βροχὴ καταπλυμηρεῖ· ἐν τῷ βαθυτέρῳ εἶναι συσσωρευμένοι κατάδικοι καὶ ὑπόδικοι ὁμοῦ, περιβεβλημένοι ράκη, ἐξηντλημένοι τὸ σῶμα καὶ ἐν πάσῃ ἀθλιότητι· ἡ θεὰ των ἔχει τι ἀποκρουστικὸν καὶ ὁ τόπος ἐν γένει τι πένθιμον· ἐν τῷ ἐτέρῳ δωματίῳ κατοικεῖ ἡ ἐπιστάτρια, μοιράζουσα τὸ ἔδαφός του μετὰ τῶν εὐνοουμένων αὐτῆς. Ὀλίγος ξηρὸς καὶ κακὸς ἄρτος, ἰδοὺ ἡ μοναδικὴ τροφὴ τῶν γυναικῶν τούτων· στέρησις πάσης θρησκευτικῆς παραμυθίας καὶ ἐντελής ἀπουσία τῆς στοιχειωδὲς στέρας πρὸς διόρθωσιν ἐλπίδος, ἰδοὺ ὁ κληρὸς τῶν ἐλεεινῶν αὐτῶν πλασμάτων. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔζησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν κατάδικος παραλυτικὴ, τῆς ὁποίας αἱ γοεραὶ φωναὶ συνέτριβον λίθους. Οὐδεμίαν ἀσφάλεια τιμῆς, ὑγείας ἢ ζωῆς ἐν τῷ χαρακτηριστικῷ τούτῳ καθιδρύματι τῆς ἡμετέρας πολιτείας.

Τοιαῦται γυναικεῖαι φυλακαὶ ἀπαντῶνται ἐν Ἀθήναις, ἐν Σύρῳ, ἐν Χαλκίδι, ἐν Ναυπλίῳ, ἐν Μεσολογγίῳ, ἐν Πύργῳ, ἐν Ἀμφίση, ἐν Κυπαρισσίᾳ, ἐν Καλάμαις, ἐν Πάτραις, ἐν Τριπόλει, ἐν Λαμίᾳ καὶ ἐν Σπάρτῃ. Τὰ πληρονόμηνα ἐνιαύσια διὰ τὰς φυλακὰς ταύτας ἐνοίκια εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνδεικτικὰ, διότι τινὰ μὲν φθάνουσι τὰς 240 δραχμάς, τινὰ τὰς 180, τινὰ τὰς 120· εἶναι καὶ 90 δραχμῶν ἐνιαύσια ἐνοίκια, ὡς π. χ. ἐν Πάτραις, ἀκόμη δὲ καὶ 48 δραχμῶν, ὡς ἐν Τριπόλει. Τὸ μισθολόγιον τοῦ προσωπικοῦ τῶν γυναικείων φυλακῶν εἶναι ἐνδεικτικότερον ἔτι. Ἐὰν αἱ ἐπιστάτριαι τῶν γυναικείων φυλακῶν Ἀθηνῶν καὶ Ναυπλίου καὶ ὁ γυναικοφύλαξ Κεφαλληνίας λαμβάνωσι ἀνά δραχμὰς 50 κατὰ μῆνα, ὁ γυναικοφύλαξ τῆς Ζακύνθου λαμβάνει 30, ἡ ἐπιστάτρια τῆς ἐν Χαλκίδι φυλα-

κῆς 25, ἐν Μεσολογγίῳ καὶ Λαμίᾳ 15· ὑπάρχουσι δὲ ἐπιστάτριαι πρὸς 10 δρ. κατὰ μῆνα, πρὸς 8, εἶναι καὶ δύο πρὸς 6!

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶναι λίαν ἐκφραστικοὶ καὶ ἡ δι' αὐτῶν λειτουργία τῶν γυναικείων φυλακῶν δὲν ἔχει ἀνάγκη περαιτέρω σχολίων. Πόσον ἐν τούτοις τοιαύτη ποινικὴ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ κατάστασις ἀντίκειται εἰς τὴν ἀπλουστέραν τοῦ πολιτισμοῦ ἔννοιαν, πρόδηλον· εἶναι στίγμα πρὸς τὰς λοιπὰς ὁμολογουμένως εὐρώστους προόδους τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐξαλειφθῇ διὰ τῆς σταθερᾶς συνεργασίας τῶν προπορευομένων τῆς κοινωνίας τάξεων, ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ὁπίων θᾶπτον ἢ βράδιον θὰ τεθῆ εἰς κίνησιν, κατὰ σκοπὸν, καὶ ὁ σχετικὸς τῆς καθόλου διοικητικῆς κλάδος.

Ὡς πρώτη τις ἀρχὴ ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἢ κατάρτισις ἐιδικοῦ ὑπὲρ τῶν γυναικείων φυλακῶν συνεταιρισμοῦ, ἐν τῷ ὁπίῳ Κυρίαὶ νὰ ἀναλαβῶσι τὴν γενικὴν διεύθυνσιν ἀπὸ συνεννοήσεως τοῦ φύλου αὐτῶν κατὰ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλάδος καὶ τὰς ἀποικίας αὐτῆς. Ἰδιαίτεροι ἐπιτροπαὶ τοῦ συνεταιρισμοῦ τούτου, συγκεντρουμένων τῶν γυναικείων φυλακῶν· παρὰ τοῖς σημαντικωτέροις συνοικισμοῖς, θὰ ἐπλήρουν οὐσιῶδες μέρος τοῦ ὅλου σκοποῦ. Τὸ διαφέρον τοῦ γυναικείου φύλου ὑπὲρ τῶν ἐιδικώτερον ἀφορώντων αὐτὸ θὰ ἐτίθετο εἰς εὐρεῖαν ἐνέργειαν ἐπὶ χρηστοτάταις ἐλπίσι.

Ἡ οἰκονομικὴ δύναμις τοιοῦτου συνεταιρισμοῦ, συνδυαζομένη πρὸς τὰς διοικητικὰς ἐνεργείας, ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωτέρων ἐπόψεων, τῶν ὁπίων ἡ καλλιέργεια ἀνήκει εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ χρόνου. Μεταξὺ τῆς πολιτείας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς κοινωνίας ἀφ' ἑτέρου δύναται ἡ ἐταιριστικὴ αὐτὴ ἰδέα νὰ εἰσαγάγῃ βαθμηδὸν ἐν ταῖς γυναικείαις φυλακαῖς τὰς ἀναγκαίας μεταρρυθμίσεις εἰς ἀνάλογα κτίρια, διαίταν, ὑγιεινὴν, ἐργασίαν καὶ ποινικὴν ἐν γένει θεραπείαν. Διὰ τῶν κατὰ μέρος ἐπιτροπῶν αὐτοῦ θὰ ἐλάμβανεν ὁ συνεταιρισμὸς οὗτος ὑπὸ τὴν πρακτικὴν προστασίαν του τὸ σύνολον τῆς ζωῆς τῶν τιμωρουμένων γυναικῶν, διὰ τῆς δυνατῆς περιπλέον μερίμνης

ὑπὲρ τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἀφήσει αὐταί, ἐκτὸς τῶν τοίχων τῆς φυλακῆς, ἔρμαια τῆς αὐστηρότητος τῶν περιστάσεων. Καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς δὲ ἐξοδὸν τῶν αἰ ἀπόποιοι γυναῖκες θὰ εὕρισκον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ προτεινομένου ὀργανισμοῦ ἐιδικωτέραν προστασίαν, τὴν ὁπίαν πανταχόθεν ὁ προαγόμενος πολιτισμὸς ὑπόσχεται εἰς τὰ πίπτοντα πλάσματά του. Ἐκ τῆς τελευταίας δὲ ταύτης ἰδέας ἡδύνατο βαθμηδὸν νὰ μορφωθῶσι καὶ ἐιδικαὶ προστατευτικαὶ τῶν ἀποποίνων γυναικῶν ἐταιρίαι, ὡς π. χ. τὸ ἐν Παρισίοις Ἰδρυμα τῶν ἀποποίνων γυναικῶν, ὅπερ τῷ 1877 ἔσωσεν 700 τοιαύτας γυναῖκας, καὶ τὸ ἐν Ρουέν ἐργατικὸν Καταφύγιον τῶν ἀποποίνων γυναικῶν, ὅπερ κατὰ Νοέμβριον 1877 ἐκαθάριζεν ἐκ τοῦ ἐγκλήματος 288 νέας γυναῖκας.

Μετὰ τὴν γενικὴν ταύτην ἔννοιαν τῶν πρακτικῶν ἐπὶ τῆς γυναικείας φυλακῆς ἐφαρμογῶν ὑπὸ τὴν ἐνδελεχῆ μερίμναν τοῦ προτεινομένου γυναικείου πρὸ πάντων συνεταιρισμοῦ, πρέπει νὰ συνδυασθῇ ἡ ἐιδικὴ εὐκολία, τὴν ὁπίαν παρέχουσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν διαλελυμένων γυναικείων μονῶν, αἱ ὁποῖαι ἡδύνατο μετὰ τῶν περισωζομένων περιουσιῶν τῶν νὰ ἀποτελέσωσι πυρρῆνα ἀξιόλογον εἰς κατάρτισιν τοιοῦτων περὶ τὰς γυναικείας φυλακὰς ἰδρυμάτων. Καὶ παρὰ διατηρουμέναις δὲ τοιαύταις μοναῖς παραρτηματικὰ τοιαῦτα καθιδρύματα ἡδύνατο κανονικῶς νὰ λειτουργήσωσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιστάσιαν τοῦ μοναστηριακοῦ ὀργανισμοῦ, ἀπὸ τινος ἀναλογίας πρὸς τὰς ἐν Εὐρώπῃ μοναστηριακὰς, διὰ νέας καταδίκους, οἰκίας συντηρουμένας ἀπὸ τῆς ἐργασίας τῶν φυλακισμένων γυναικῶν καὶ ἀπὸ τινος μικρᾶς κυβερνητικῆς ἐπιχορηγήσεως. Καὶ ἀνεξαρτήτως δὲ τοῦ μοναστηριακοῦ, τρόπον τινά, ὀργανισμοῦ τῶν γυναικείων φυλακῶν, ἐν γένει αἱ μοναχαὶ τῆς ὠριμοτέρας ἡλικίας δύναται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπιστάτριαι τῶν γυναικείων φυλακῶν. Ὑπολογίζονται εἰς 150 περίπου, μεταξὺ τῶν ὁπίων ὑπάρχουσι καὶ τινες τοῦ καθολικοῦ δόγματος, μᾶλλον πρὸς τοιαύτας ὑπηρεσίας ἐξοικειωμένα.

Ὁ ὀργανισμὸς τῶν γυναικείων φυλακῶν, ἕνεκα διαφόρων προσωπικῶν λόγων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κρατουμένων, δύναται ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις νὰ προηγηθῆ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν ἀνδρικῶν φυλακῶν διὰ τὸ σχετικῶς ὀλιγοδάπανον καὶ καθόλου διὰ τὸ μᾶλλον ἐφαρμόσιμον τοῦ ἀπομονωτικοῦ συστήματος ἐπὶ τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἐκ τῶν μακρῶν οἰκογενειακῶν ἔξεων προτιμῶσαι τὸν οἰκιακὸν βίον, δὲν ὑπόκεινται εἰς τοὺς φοβεροὺς κλονισμοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ ἀνδρική φύσις αἰσθάνεται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς μονωτικῆς φυλακῆς. Πρῶτός τις χρόνος, ἔξ μηνῶν περίπου, διὰ τὰς καταδίκους καὶ ἀνάλογος διὰ τὰς ὑποδίκους, ἡδύνατο νὰ διατεθῆ εἰς ἀπομόνωσιν, κατὰ τὰς περιστάσεις συγκερασμένην ἀπὸ εὐαριθμῶν κελλίων διὰ σχετικῆς οἰκονομικῆς ἐπὶ τοῦ ὄλου εὐκολίας. Εὐρεία τῶν ὑπαίθρων τοιαύτης φυλακῆς περιοχὴ εἶναι ἀρμονικωτάτη πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ σωτηριωδεστάτη διὰ τὰς ἐξοχικὰς γυναῖκας· ἡ καλλιέργεια τῶν ἀνθῶν ἐδοκιμάσθη ἐν ταῖς γυναικείαις φυλακαῖς τῆς Εὐρώπης ὡς ἀλάνθαστον φάρμακον ψυχικῆς ἀναρρώσεως, συνδυαζομένη πρὸς τὴν φωνητικὴν μουσικὴν θρησκευτικῶν ὕμνων. Ἡ ἀχροαματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, ἡ παιδευσίς ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ τῇ ἠθικῇ, ἡ διδασκαλίᾳ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης (ραπτικῆ, ὑφαντικῆ, ἐργόχειρα κλπ.) ἀνάγονται εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ προτεινομένου τῶν γυναικείων φυλακῶν ὀργανισμοῦ.

Πρὸς ὅσους ἀπεδίδουσι μικρὰν σημασίαν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν τῶν γυναικῶν, εἴτε κατὰ τὸ σύνολον τῶν ἐκτεθέντων εἴτε καὶ κατὰ μέρος αὐτῶν, εὐκολον εἶναι νὰ ὑπομνήσωμεν τὸ παράδειγμα τῶν Ἀδελφῶν Marie-Joseph, αἵτινες ἀπὸ τοῦ 1805 ὑπὸ τὴν πρώτην ὤθησιν τριῶν νεανίδων κατέστησαν τὴν ἀξιωματικὴν ἐταιρίαν τῆς Γαλλίας, ἡ πρακτικωτάτη τῆς ὁποίας ἀποστολὴ εἰλκυσε τὸν θαυμασμὸν ὄλων τῶν φιλανθρωπικῶν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ψυχῶν. Ἡ ἀδιάκοπος ἐπιτήρησις τῶν φυλακισμένων γυναικῶν, ἡ θρησκευτικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῶν καὶ ἐν γένει ἡ ἀνόρθωσις τῶν ἐκ τῆς ἠθικῆς πτώσεως εἰς τὴν θετικὴν τῆς

ἀρετῆς ὁδὸν, ἰδοὺ εἰς τί ἀπέβλεψεν ὁ γυναικεῖος ἐκεῖνος συνεταιρισμὸς, οἱ γενναῖοι τοῦ ὁποίου καρποὶ ἀποτελοῦσι διπλώματα θυνάμενα νὰ κινήσωσι πᾶσαν φιλοτιμίαν.

Τοιαύτη ἐνασχόλησις τῶν προπορευομένων τοῦ αἰῶνος ἐν ἐκάστῳ τόπῳ γυναικῶν φαίνεται ἡμῖν ἀξία ὄλων τῶν ἐπαίων καὶ ὄλων τῶν εὐλογιῶν. Εὐρίσκομεν δὲ τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ γυναικείου φύλου μέριμναν ὑπὲρ τῶν κρημιζομένων ὑπάρξεων αὐτοῦ ἀρμονικωτέραν πρὸς τὴν μεγάλην ἔννοιαν τῆς σωτηρίας ἐκάστου ἐξ ἑαυτοῦ ἢ ἐκ τῶν ὁμοταγῶν του. Καθόλου δὲ τὸ ζήτημα τῶν φυλακῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἀνδρικὸν τῆς Ἑλλάδος φύλον ἔδειξε μέχρι τοῦδε τόσῳ ὀλίγον ἐνδιαφέρον, ἔχει τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιαιτέρας διὰ τὸ γυναικεῖον φύλον φιλοτιμίας, ἐκ τῆς ὁποίας πολλὰ ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλαχοῦ ἐταιριστικά ἔργα εἶδομεν ἐμπεδούμενα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γυναικείου πνεύματος κατὰ τοὺς διαφόρους ἔρους τῆς λειτουργίας αὐτοῦ.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐδίδαξεν ὁ Χριστὸς, ὅτι οὐχὶ ἡ τιμωρία ἀλλ' ἡ σωτηρία τῶν ἀμαρτωλῶν, ἐκεῖνη εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ἔργων, ἀποτελεῖ φωνὴν οὐρανίαν, ἥτις ὠρατὸν εἶναι νὰ ἀκουσθῆ ἐν τῇ μυστηριώδῃ τῆς γυναικῆς ψυχῇ.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐνεστάσης δεκαετηρίδος ὑπῆρξε ρεῦμα τι συνεταιριστικὸν ἐν Ἀθήναις εἰς θεραπείαν λαϊκῶν κατ' ἐξοχὴν ἀναγκῶν, πρὸς τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀλλοτρία ἡ ἰδέα περὶ συστάσεως συλλόγου κυριῶν ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδεύσεως. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου, ἐν ὄλαις ταῖς εὐτυχίαις, ἀποτυχίαις καὶ ἀμφιβολίαις αὐτοῦ, ἐνθυμούμεθα κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1871—72 γυ-

ναϊκα ήτις, περιεχομένη τὰς οἰκίας τῶν Ἀθηνῶν, διέδιδε τὴν ιδεάν τοῦ τοιοῦτου συλλόγου. Αἱ κυρίαι τῆς πρωτευούσης ἀνεκάλυψαν εὐθὺς ἐν τῇ ψυχῇ των τὴν ἀγιότητα τοῦ συνεταιρισμοῦ αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος φύλου των.

Τοιοτοτρόπως προέκυψεν ὁ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1872 διοργανισμὸς τοῦ ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείσεως συλλόγου ὑπογεγραμμένος ὑπὸ 62 κυριῶν, πρὸς τοὺς ἐπομένους σκοποὺς ἀποβλέψας, 1) εἰς σύστασιν παιδαγωγικῶν καταστημάτων ὑπὲρ τῶν ἀπόρων, 2) εἰς διεύθυνσιν καὶ ἐπιθεώρησιν παρθενωγυγείων, 3) εἰς παρασκευὴν διδακτικῶν, ψυχαγωγικῶν καὶ θρησκευτικῶν βιβλίων, 4) εἰς μόρφωσιν νοσοκόμων, 5) εἰς κατάρτισιν ὑπηρετιδῶν, 6) εἰς σύστασιν ἐργαστηρίου ὑπὲρ τῶν ἀπόρων γυναικῶν καὶ εἰσαγωγὴν βιοποριστικῶν χειροτεχνιμάτων. Ἐκ τῶν σκοπῶν τούτων ὁ μὲν περὶ ἐργαστηρίου ἐτέθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1872 εἰς ἐνέργειαν, ὁ δὲ περὶ νοσοκόμων τῷ 1875· οἱ λοιποὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν περαιτέρω τοῦ Συλλόγου ἀνάπτυξιν.

Ὁ Σύλλογος τῶν Κυριῶν σύγκειται ἐκ μελῶν τακτικῶν εἰσφερόντων 20 δρ. ἐνιασίως ἐπὶ 5 ἔτη, ἐπιτίμων καὶ ἀντεπιστελλόντων, δωρητῶν καταβαλλόντων 500 τοῦλάχιστον δραχμᾶς, καὶ εὐεργετῶν καταβαλλόντων τοῦλάχιστον 2000, διοικεῖται δὲ ὑπὸ ἐνδεκαμελοῦς συμβουλίου Κυριῶν, ἀνανεουμένου κατὰ πενταετίαν (ἐκτὸς τοῦ πρώτου συμβουλίου τοῦ ὁποίου ἡ διάρκεια ὠρίσθη δεκαετής) καὶ ἐκλέγοντος ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ πρόεδρον ἥτις ἐκπροσωπεῖ τὸν Σύλλογον, ἀντιπρόεδρον, ταμίαν καὶ γραμματέα. Οἱ πόροι τοῦ Συλλόγου προέρχονται ἐκ τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων συνεισφορῶν, ἐκ δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, 27 Ἀπριλίου 1872 — 27 Ἀπριλίου 1873, ὑπῆρξαν 3 εὐεργέται τοῦ Συλλόγου καὶ 13 δωρηταί, ἐνεγράφησαν δὲ 379 τακτικά μέλη καὶ 149 ἐκτακτα, ἐπὶ ὅλικῶ ἐντεῦθεν εἰσοδήματι τοῦ Συλλόγου δρ. 44,480 ἐκ τῶν ὁποίων 12,177 προέρχονται ἐκ τακτικῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν καὶ 31,973 ἐξ ἐκτάκτων· αἱ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος δαπάναι ἀνέ-

βησαν εἰς 9,205 δρ. Κατὰ τὴν 15 Ἀπριλίου 1873 ἡ περιουσία τοῦ Συλλόγου ἀπετελεῖτο ἐκ δρ. 40,204 δρ. διαιρουμένων ὡς ἐξῆς· 35,275 εἰς μετοχὰς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἰς καταθέσεις κλπ. τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἦτοι 1848 εἰς κατεργασμένον ὑλικὸν πρὸς πώλησιν, 1560 εἰς ἀκατέργαστον ὑλικὸν, 2001 εἰς ἐργαλεῖα καὶ 78 εἰς μετρητά.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, 1873 — 74, προσετέθησαν 3 δωρηταί, τὰ τακτικά μέλη ὑπολογίζονται εἰς 254, καὶ αἱ μὲν πρόσοδοι συμποσοῦνται εἰς δρ. 18,343 ἐξ ὧν 10,000 ἐκ τακτικῶν συνδρομῶν, 6,305 ἐξ ἐκτάκτων καὶ 2,038 ἐκ μερισμάτων, αἱ δὲ δαπάναι ἀναβαίνουνσι εἰς 16,638, ἐξ ὧν 10,139 εἰς ἀκατέργαστον καὶ κατεργασμένον ὑλικὸν, μηχανὰς καὶ σκεύη ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ. Ἡ περιουσία τοῦ Συλλόγου κατὰ τὴν 15 Ἀπριλίου 1874 συνίστατο ἐκ δρ. 47,692, ἐξ ὧν αἱ 28,464 εἰς μετοχὰς τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, 9,500 εἰς καταθέσεις, 8,578 εἰς ὑλικὸν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος, 1874 — 75, ὑπῆρξαν τρεῖς εὐεργέται (ἀντὶ 8,180 δρ.) καὶ τὰ μέλη ἠῤῥησαν εἰς 285. Τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέβησαν εἰς δρ. 24,583, ἐξ ὧν 8,485 ἐκ τακτικῶν συνδρομῶν, 12,000 ἐξ ἐκτάκτων καὶ 4,088 ἐκ μερισμάτων, τὰ δὲ ἔξοδα ἀνέβησαν εἰς δρ. 15,663.

Κατὰ τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον ἔτος ὁμοῦ, 1875 76-77, οὐδεὶς εὐεργέτης, οὐδεὶς δωρητής, μέλη δὲ τοῦ Συλλόγου 248 τῷ 1875-76 καὶ 166 τῷ 1876-77. Κατὰ τὴν διετίαν ταύτην αἱ εἰσπράξεις τοῦ Συλλόγου συνεποσώθησαν εἰς δρ. 26,270. Συγκρινομένη ἡ διετία αὕτη πρὸς τὴν προηγουμένην μαρτυρεῖ ἐλάττωσιν ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων κατὰ 16 $\frac{1}{2}$ χιλ. δρ. φαινόμενον τὸ ὁποῖον ἀνάγεται εἰς τὴν χαλάρωσιν τοῦ ἀρχικοῦ ζήλου, τόσον πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου τὰ καθυστεροῦντα τὴν εἰσφορὰν των, ὅσον καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀπὸ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας βοηθήματα. Αἱ δαπάναι τῆς διετίας 1875-76-77 συνεποσώθησαν εἰς δρ. 23,518.

Κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος, 1877-78, εἷς εὐεργέτης (4,827 δρ.) καὶ εἰς δωρητής, μέλη δὲ 160. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ Συλλόγου

άνέβησαν εις 20,559 καὶ αἱ δαπάναι εις 13,405.

Κατὰ τὸ ἑβδομον ἔτος, 1878-79, περὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ὁποίου δὲν ἐπέστη ἀκόμη ὁ χρόνος τῆς λογοδοσίας, ἀξιοσημειώτως ἢ ἑκτακτος γενναιοδωρία τοῦ κ. Συγγροῦ, κατασκευάζοντος ἰδίαις δαπάναις (προϋπολογισμὸς 50 χιλ. ν. δραχμῶν) εἰδικὸν διὰ τὸν Σύλλογον κτίριον, τοῦ ὁποίου τὸ γήπεδον (ἀξίας 18 περίπου χιλ. δρ.) ἐδώρησε τῷ Συλλόγῳ τὸ δημόσιον καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων.

Ἐπεφυλάχθημεν ἰδιαιτέρως νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ ἐργαστηριακοῦ καὶ νοσοκομικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν.

Α') Ἐργαστήριον. Ὁ ὀργανισμὸς αὐτοῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1872, σκοπῶν ἰδιαιτέρως τὴν παρασκευὴν πόρου εἰς τὰς ἐνδεεῖς καὶ ἀπροστατεῦτους γυναῖκας καὶ κοράσια διὰ παροχῆς ἐργασίας ἐπὶ ἀμοιβῇ. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ τοῦ ἰδρύματος τούτου ἔννοια ἀποτείνεται ἰδίως εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν, καὶ περιλαμβάνει ἀφ' ἑνὸς τὴν βελτίωσιν τῶν ἐγγχωρίων γυναικείων βιοτεχνιῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐν τῷ τόπῳ εἰσαγωγὴν ἐτέρων χρησίμων τοιούτων, ἀσκητῶν δι' ἀπλῶν μέσων ἢ εὐκινήτων καὶ εὐπορίστων μηχανῶν, συνιστωμένων εἰδικῶν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Συλλόγου τεχνουργείων ραπτικῆς, ποικιλτικῆς, πλεκτικῆς, ὑφαντικῆς, ἀχυροπλοκίας, ψαθυργίας, κανιστροποιίας κλπ., χωρὶς νὰ λησμονηθῇ ὅτι δις τῆς ἑβδομάδος διδάσκεται ἐν αὐτῷ καὶ τὸ μάθημα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς. Ἡ ἀμοιβὴ τῶν μαθητευομένων κορασίων ἀρχεται ἀπὸ τῆς πρὸς παραγωγὴν προϊόντων ἰκανότητος αὐτῶν. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς τεχνουργοὺς γυναῖκας, αἵτινες δύνανται νὰ ἐργάζωνται καὶ κατ' οἶκον, ἢ μισθοδοσία αὐτῶν εἶναι ζήτημα λεπτομερείας, κανονιζόμενον διὰ τιμολογίου.

Ἐν γένει ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τοῦ ἐργαστηρίου ἀνατίθεται εἰς ἑμμισθον διευθύντριαν, δύνανται δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς νὰ προσλαμβάνωνται εἰδικαί τῆς γυναικείας τεχνουργίας διδάσκαλοι. Τὸ ἐργαστήριον κατασκευάζει προϊόντα ἐπὶ

παραγγελία καὶ ἐτοιμάζει πρὸς πώλησιν εἴτε ἐν ἰδιαιτέρῳ παραρτήματι αὐτοῦ, εἴτε δι' ἐξαγωγῆς, εἴτε διὰ συναθροιστικῆς ἀγορᾶς, εἴτε διὰ ἐνιαυσίου ἐκθέσεως. Πόροι τοῦ ἐργαστηρίου εἶναι 1) τὸ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου εἰδικῶς διατιθέμενον ὑπὲρ αὐτοῦ ποσόν, 2) τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων τοῦ εἰσόδημα καὶ 3) αἱ εἰδικαί πρὸς αὐτὸ δωρεαί. Ὁλη ἡ λειτουργία τοῦ ἐργαστηρίου ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἀποφάσεων τοῦ συμβουλίου τοῦ Συλλόγου, ὅπερ διὰ τοὺς ἐπομένους εἰδικωτέρους σκοποὺς διορίζει ἐπιτροπὰς 1) ἐπὶ τῶν τεχνουργείων καὶ τῶν μαθητευομένων, 2) ἐπὶ τῶν κατ' οἶκον ἐργαζομένων, 3) ἐπὶ τῆς διδασκαλίας, 4) ἐπὶ τοῦ εἰσαγομένου, διανεμομένου καὶ ἐξαγομένου ὕλικου, 5) ἐπὶ τῆς ἐκποιήσεως τῶν προϊόντων καὶ 6) ἐπὶ τοῦ λογιστικοῦ.

Εὐθὺς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος προσῆλθον εἰς τὸ ἐργαστήριον 120 κοράσια καὶ γυναῖκες, ἐκτὸς τῶν κατ' οἶκον ζητησασῶν ἐργασίαν, ἐτέθη δὲ εἰς ἐνέργειαν ἡ ὑφαντικὴ, ἡ ραπτικὴ, ἡ τριχαπτοποιία καὶ ἡ ἠθικὴ διδασκαλία. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, 1873-74, ὁ πληθυσμὸς τῶν μαθητευομένων γυναικῶν ἀνέβη εἰς 215, ἀπὸ 10 ἐτῶν ἡλικίας καὶ ἐπέκεινα, προσετέθη δὲ ἡ ταπητουργία, ἡ πλεκτικὴ καὶ ἡ ποικιλτικὴ. Αἱ μὲν πρόσοδοι τοῦ ἐργαστηρίου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνέβησαν εἰς δρ. 23, 690, ἐξ ὧν 8,100 προῆλθον ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου, 8,771 ἐκ παραγγελθεισῶν ἐργασιῶν καὶ 6,819 ἐκ πωλήσεων διαφόρων προϊόντων· αἱ δὲ δαπάναι ἀνεβιάσθησαν εἰς δρ. 22,691, ἐξ ὧν εἰς μισθοὺς προσωπικοῦ δρ. 5,190, εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν 6,415, εἰς διαφόρους ἀγορὰς 9,142, εἰς ἑκτακτὰ ἐξόδα 1,653. Τὸ ἔτος τοῦτο εἶναι ἀξιοσημειώτον περιπλέον διὰ τὸ ὥραϊον μέτρον τοῦ Συλλόγου, ἵνα ἀναγράφῃ κατ' αὐτὸ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπὶ σεμνότητι, καθαριότητι, τάξει καὶ ἐργασίᾳ διακριθεισῶν 11 ἐργατῶν.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος, 1874-75, ὁ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Συλλόγου ἐργαζόμενος πληθυσμὸς ἐκυματίζετο μεταξὺ 185-200 γυναικῶν. Καὶ τὸ μὲν τμήμα τῆς ὑφαντικῆς, κινούμενον ἀπὸ 16 ἰστών, ἐξ ὧν 2 εὐρωπαϊκοί, εἰργάσθη μετ' ἀποτε-

λέσματος αξιοσημειώτου, τόσον περί τὸ ποσὸν ὅσον καὶ περί τὸ ποιὸν καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὴν ἐθνικὴν τῶν εἰδῶν διατύπωσιν, παραγαγόν διὰ 35 ἐργατίδων 1500 πήχεις μεταξωτῶν ὑφασμάτων, 4200 πήχ. βαμβακηρῶν εἰς χειρόμακτρα, τραπεζομάνδηλα, κλινοστολάς, καὶ 450 πήχ. ταπήτων ἐξ ἐρίου τῆς Ἀττικῆς. Τὸ δὲ τμήμα τῶν τριχάπτων παρήγαγε 900 πήχεις εἰς τοιαῦτα μεταξωτά, μάλλινα καὶ λινά, ἐνησχόλησε δὲ 12 μαθητρίας, ἐξ ὧν μία δωδεκαέτις ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν προήχθη, ἀπὸ λόγων ἐκτάκτου ἰκανότητος, εἰς διδασκάλισσαν. Τὸ δὲ τμήμα τῆς ραπτικῆς, ἐνασχολήσαν 60-70 ἐργάτιδας, διεκρίθη ἰδιαιτέρως ὡς ἐκ τῆς παραγωγικῆς του ἐπιδόσεως· εἰς 3,500 λινοστολάς ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ εἰς 5 προΐκας καλλίστης ποιότητος συμποσοῦνται τὰ προϊόντα αὐτῆς. Τὸ δὲ τμήμα τῆς ποικιλτικῆς ἐνασχολήσαν περὶ τὰς 30 μαθητρίας, ἐξ ὧν αἱ 15 μικροτάτης ἡλικίας, παρήγαγε ἔργα ἐλκύσαντα τὸν γενικὸν ἔπαινον. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο αἱ μὲν πρόσοδοι τοῦ ἐργαστηρίου ἀναβαίνουν εἰς 40,007 δρ. ἐξ ὧν 9,845 ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, 23,036 ἐλήφθησαν ἐκ παραγγελιῶν, 9025 ἐκ πωλήσεων καὶ 3099 ἐκ τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐπιτροπῆς· αἱ δὲ δαπάναι ἀνέρχονται εἰς 33,671 ἐξ ὧν διὰ τὸ προσωπικὸν 7,833, εἰς ἡμερομίσθια ἐργατίδων 11,195, δι' ἀγορὰν ὑλικοῦ 11,195, δι' ἐνοίκιον 2,040 καὶ εἰς ἔκτακτα ἔξοδα 1603· ὑπελογίσθη δὲ τὸ ἐν τῇ ἀποθήκῃ τοῦ ἐργαστηρίου ὑλικὸν εἰς 14,176 δρ. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἀξίον εἶναι, ὅτι ἐπὶ τῆς ραπτικῆς ἐβραβεύθησαν 8 καὶ ἐπηνέθησαν 14 ἐργάτριαι, ἐπὶ τῶν τριχάπτων ἐβραβεύθησαν 2 καὶ ἐπηνέθησαν 3, ἐπὶ τῆς ὑφαντικῆς ἐβραβεύθησαν 2 καὶ ἐπηνέθησαν 5, ἐπὶ τῆς ποικιλτικῆς ἐπηνέθησαν 4.

Κατὰ τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον ἔτος, 1875-76-77, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἐργαζομένων γυναικῶν ἀνέβη εἰς 200, ἐκτὸς 40 ἐργαζομένων κατ'οἶκον, προσετέθη δὲ καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἀναγνώσεως, γραφῆς καὶ ἀριθμητικῆς. Τὸ τμήμα τῆς ὑφαντικῆς προεβιάσθη εἰς 23 ἰστούς, ἐξ ὧν 3 εὐρωπαϊκοί, καὶ ἐπέδωκεν 1) εἰς μεταξωτά ὑφάσματα λεπτοφυῆ,

πολύχροα καὶ μονόχροα δι' ἐσθῆτας, λαιμοδέτας, ζωστήρας, περιζώματα, πέπλους, καλύπτρας, 2) εἰς βαμβακηρὰ δίμιτα καὶ κεντρότυπα λευκὰ καὶ ἑτερόχρωμα ἢ πολύχρωμα πρὸς λινοστολίαν, στρωμνάς, σινδόνας, ἐπιστρώματα, παραπετάσματα, τραπεζοκαλύμματα, χειρόμακτρα, καὶ 3) εἰς μάλλινα παντοδαπὰ τὸν χρωματισμὸν καὶ τὰς γραφάς, τάπητας, βελόντζας κλπ. Τὸ τμήμα τῶν τριχάπτων παρήγαγε τοιαῦτα πρὸς ἐπιρραφήν, βαλενσιανὰ, κροσσωτά, βαμβακηρὰ, λινὰ, μεταξωτά, χρυσομέταξα καὶ ὀλόχρυσα. Τὸ τμήμα τῆς ποικιλτικῆς παρήγαγε τὸ τε ἐντυπον καὶ διάτρητον (ἀγγλικὸν) κέντημα ἐπὶ ταινιῶν πρὸς ἐπιρραφήν ἐπὶ ἀντικειμένων τοῦ ἱματισμοῦ. Τὸ τμήμα τῆς ραπτικῆς ἠκολούθησε τὴν προτέραν αὐτοῦ παραγωγικὴν ἔντασιν. Ἐν γένει τὸ ἐργαστήριον τοῦ Συλλόγου κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1875-76 εἰσέπραξε 27,816, δρ. καὶ ἐδαπάνησε 32,676, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1876-77 εἰσέπραξε 19,803 δρ. καὶ ἐδαπάνησε 33,741. Ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν δύο τούτων ἐτῶν αἱ δαπάναι ὑπερέβησαν τὰς προσόδους κατὰ 18,798 δρ. ἀντιπροσωπευόμεναι ἐν τῷ Ἐργαστηρίῳ ὑπὸ μηχανῶν καὶ ὑπὸ ὑλικοῦ κατεργασμένου καὶ μὴ, ἐκτιμηθέντος ἀντὶ 12,675 δρ.

Κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος, 1877—78, τὸ ἐργαστήριον τῶν Κυριῶν ἐνησχόλησε 210 ἐσωτερικὰς ἐργάτιδας, καὶ 100 μαθητρίας, προσέτι δὲ 60 κατ'οἶκον ἐργαζομένας. Τὰ διαφορὰ τμήματα ἠκολούθησαν τὴν προτέραν παραγωγικὴν ἔντασιν αὐτῶν· κατὰ μὲν τὴν μεταξοφαντικὴν ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν 5 ὑφαντήρια εὐρωπαϊκῆς μεθόδου διὰ 17 νεανίδων ἡλικίας 15-25 ἐτῶν ἐπὶ μισθῷ καὶ 10 μαθητριῶν· κατὰ δὲ τὴν βαμβακοφαντικὴν 8 ὑφαντήρια εὐρωπαϊκῆς μεθόδου διὰ 12 γυναικῶν ἐπὶ μισθῷ καὶ 8 μαθητριῶν· κατὰ δὲ τὴν ἐριούφαντικὴν 5 ὑφαντήρια, 10 ἡμερομίσθιοι ἐργάτιδες καὶ 7 μαθητρίαι. Τὸ τμήμα τῆς ραπτικῆς ἐνησχόλησε 50 ἐργάτιδας καὶ 20 μαθητρίας, ἀξιόλογα συντέλεσαν βιομηχανικὰ ἔργα. Τὸ τμήμα τῆς ποικιλτικῆς ἐνησχόλησε 40 ἐργάτιδας καὶ 15 μαθητρίας ἐν πολλῇ ἐπιδόσει διατέλεσαν. Τὸ τμήμα τῶν τριχάπτων

παρήγαγε προϊόντα ανώτερα πάσης προσδοκίας, δυνάμενά τινα να συγκριθῶσι πρὸς τὰ τῆς δύσεως, ἐνησχόλησε δὲ 18 ἐργατιδας καὶ 5 μαθητριάς. Ἡ ἀνάγνωσις, ἡ γραφή, ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία ἀπετέλεσαν μίαν τῶν κυριωτάτων τοῦ ἐργαστηρίου μεριμνῶν. Ἐνδεικτικαί εἶναι αἱ πρόσδοι καὶ αἱ δαπάναι τοῦ ἐργαστηρίου τῶν Κυριῶν ἐπὶ τῶν ἐκτεθεισῶν ἐνασχολήσεων· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ὑφαντικῆς εἰσέπραξε τοῦτο δρ. 14,306 καὶ ἐδαπάνησε 17,198, ἐπὶ δὲ τῆς ραπτικῆς καὶ ποικιλτικῆς εἰσέπραξε δρ. 21,355 καὶ ἐδαπάνησε δρ. 26,172, ἐπὶ δὲ τῆς τριχαπτικῆς εἰσέπραξε δρ. 2,369 καὶ ἐδαπάνησε 1,916· ὥστε μεταξύ ὄλων τῶν τμημάτων τὸ ὑπὸ βιομηχανικωτέρους ἐν τῇ γλώσῃ τῶν κερδῶν ὄρους εἶναι τὸ περὶ τὰ τρίχαπτα ἐνασχολούμενον. Παρατηρήσεως ἀξίον εἶναι, ὅτι μεταξύ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἐργαστηρίου ἀναφέρονται καὶ 1300 δρ. ἐξ εἰσπράξεως καθυστερούντων· οἰκονομικὴ πληγὴ, ἣτις ἠδύνατο ἐκ τοιούτου ἐργαστηρίου νὰ λείψῃ προσθετέον καὶ 12,675 δρ. ἀντίτιμον ὑλικοῦ παραδοθέντος ἐκ τῆς ἀποθήκης τοῦ ἐργαστηρίου κατὰ τὴν 1 Ἀπριλίου 1877, διὰ τῶν ὁποίων τὰ γενικὰ ἔσοδα τοῦ ἐργαστηρίου ἀναβιβάζονται εἰς 52,005 δρ. ἀπέναντι 64,576 δρ. εἰς ἃς συγκεφαλαιοῦνται τὰ προμνησθέντα ἔσοδα αὐτοῦ, συνυπολογιζομένων τούτοις καὶ 19,287 δρ. εἰς ἀξίαν τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῇ ἀποθήκῃ ὑλικοῦ κατὰ τὴν 31 Μαρτίου 1878. Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ παριστῶσι ὑπέρβασιν τῶν ἐξόδων κατὰ 12,580 δραχ. αἵτινες ὅμως εἶνε ἀξία εἰς εἶδη, μεταφερόμενα εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ τελευταίου ἔτους, περὶ τῆς λογιδοσίας τοῦ ὁποίου ἀκόμη δὲν πρόκειται.

Β'. Νοσοκομικὸν Παιδευτήριον. Ὁ ὄργανισμὸς αὐτοῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς 23 Ἰανουαρίου 1875· πρὸς νοσοκομικὴν παιδευσιν εἶναι δεκταὶ γυναῖκες, ἔγγαμοι ἢ ἄγαμοι ἡλικίας 30-50 ἐτῶν, ἀνευ ἀμέσων οἰκογενειακῶν βαρῶν, ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοί, δραστήριοι καὶ φιλόανθρωποι, γινώσκουσαι ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ εἰ δυνατόν τινὲς ἐξ αὐτῶν καὶ ξένην τινα γλῶσσαν. Διδάσκονται δὲ αὗται ἐμπειρικῶς ὑπη-

ρετοῦσαι ἀσθενεῖς ὑπὸ τὰς γραπτὰς καὶ προφορικὰς ὁδηγίας ἰατρῶν ἐν τῷ πολιτικῷ νοσοκομείῳ Ἀθηνῶν ἢ χρείας τυχοῦσης ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ τοῦ Ἀρσακείου, τοῦ Ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου, τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα, τοῦ δημοτικοῦ βρεφοκομείου, πτωχοκομείου ἢ γηροκομείου. Πρὸς ἐκάστην μαθητευομένην δίδονται 7 δραχμαὶ κατὰ τὸ τέλος ἐκάστης ἐβδομάδος, κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς τετραμηνίας (τόσον διαρκεῖ ὁ χρόνος τῆς μαθητείας αὐτῶν) δραχμαὶ 120, ἀν ἔδειξε ζῆλον, ἐπιμέλειαν καὶ ἀμεμπτον διαγωγὴν. Τριμελής ἐπιτροπὴ κυριῶν ἐκλέγει τὰς μαθητευθησομένας καὶ ἔχει τὴν διεύθυνσιν τῶν νοσοκόμων, αἵτινες ὀφείλουσι τετραετῆ ὑπηρεσίαν, κανονίζει τὰ τῆς στολῆς αὐτῶν (στακτόχρους ἐσθῆς καὶ λευκὸν περίζωμα), πέμπει αὐτὰς πρὸς νοσηλείαν κατὰ τὰς διαφόρους αἰτήσεις, καὶ διαθέτει τὸν χρόνον αὐτῶν ἐν ἐλλείψει αἰτήσεων εἰς ἄλλας τοῦ Συλλόγου ἐργασίας, ὅπως πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Διὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἐνεργεῖται ἡ ὑπὸ τῶν εὐπόρων πληρωμὴ τῶν νοσοκόμων (3 1/2 δρ. καθ' ἐκάστην ἔξω ἢ 1 1/2 φυλάττεται διὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας), ἐφοδιαζομένων διὰ βιβλιαρίου πρὸς σημειώσιν τῶν παρατηρήσεων τοῦ θεραπεύοντος τὸν ἄρρωστον ἰατροῦ καὶ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ ὄργανισμὸς οὗτος ἀφορᾷ εἰς 12 νοσοκόμους, τῶν ὁποίων τὴν ὡς ἀνωτέρω πληρωμὴν ἀνέλαβεν ἡ Βασίλισσα ἐπὶ διετίαν, ὑποσχεθεῖσα περιπλέον διδραχμον ἡμερησίαν ἀμοιβὴν εἰς ἐκείνας μεταξύ αὐτῶν, αἵτινες ἤθελον νοσηλεύσει πτωχοὺς κατὰ παραγγελίαν τῆς ἐπιτροπῆς (446 ἡμέραι τοιούτων νοσηλεύσεων τῷ 1875-77), προσδεχομένη κατὰ μῆνα λόγον παρὰ ταύτης περὶ τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ τῶν νοσοκόμων, καὶ διατηροῦσα τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκρίσεως τῶν πρὸς διδασκαλίαν τῆς νοσοκομίας προσλαμβανομένων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς· δύναται ἐνταῦθα νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ δαπάνη τῆς Βασίλισσης διὰ τὴν ἐκδοσιν βιβλίου χρησίμου, περιέχοντος ὁδηγίας περὶ νοσηλείας ἀρῶστων. Παραλειπομένου τοῦ ἐσωτερικοῦ ὄργανισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς περὶ καθηκόντων τῶν νοσοκόμων διατάξεως, ἐμπνέει

ἡμᾶς ἢ ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐξῆς εὐαγγελικὴ κατὰ Ματθαῖον ἐπιγραφὴ. «Ἡσθένησα καὶ ἐπισκέψασθέ με· Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.» Λόγοι ἀληθῶς οὐράνιοι.

Τὰ εἰσοδήματα τοῦ νοσοκομικοῦ τμήματος ἀπὸ τῆς συστάσεώς του μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1876 ἀνέρχονται εἰς 8,757 δρ. ἤτοι 901 ἐκ χορηγίας τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου, 417 ἐξ εὐεργετικῆς ὑπὲρ αὐτοῦ θεατρικῆς παραστάσεως, 4625 ἐκ συνδρομῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων, ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν, 2292 ἐκ νοσηλείας ἀσθενῶν, 521 ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ προμνησθέντος βιβλίου τοῦ ὁποίου 1000 ἀντίτυπα ἐδώρησεν ἡ Βασίλισσα τῷ Συλλόγῳ. Αἱ δὲ δαπάναι τοῦ νοσοκομικοῦ τμήματος κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν περίοδον εἰς μόρφωσιν 4 νοσοκόμων, ἐνδυμασίαν κλπ. ἀναβιβάζονται εἰς δρ. 4906 ὥστε ἔμεινε περίσσευμα δρ. 3851.

Κατὰ τὸ ἔτος 1875 τὸ νοσοκομικὸν τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν τμήμα προσέθηκε εἰς τὰς ἐργασίας του 3 ἐτέρας νοσοκόμους, μὴ δυναθὲν νὰ προμηθευθῇ τὸν ἀρχικῶς διατυπωθέντα τῶν 12 νοσοκόμων ἀριθμὸν, ἐκ λόγων τῆς δυναμένης νὰ προσφέρῃ αὐτὸν κοινωνικῆς τάξεως. Οἱ μὲν νοσηλευθέντες κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπολογίζονται εἰς 60 πρόσωπα, αἱ δὲ ἡμέραι τῆς νοσηλείας εἰς 767, ἐξ ὧν αἱ 197 ἀφορῶσι πένητας. Κατὰ τὸ ἔτος 1877 αἱ εἰσπράξεις τοῦ νοσοκομικοῦ τμήματος ἀνέβησαν εἰς δρ. 3355 καὶ αἱ δαπάναι εἰς 3767. Ἄλλ' ἢ ὑπέρβασις τῶν τελευταίων κατὰ 411 δρ. καλύπτεται ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ ἡγούμενον ἔτος περισσεύματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ τῆς χιλιοφράγκου (εἰς πρώτην ζύμην ἰδρύσεως εἰδικοῦ νοσοκομικοῦ καταστήματος) προσφορᾶς τῆς κ. Σίνα ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1878 εἰδικὴ τοῦ νοσοκομικοῦ τμήματος μερὶς ἀναβιβάζεται εἰς 4559 δρ.

Οὕτως ἔχουσι τὰ κατὰ τὸν ἐργατικὸν καὶ νοσοκομικὸν κλάδον ἔργα τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν μέχρι τοῦ ἔτους 1878. Ὑπολείπεται ὁ διοργανισμὸς καὶ τῶν λοιπῶν, τὰ ὅποια ἐκίνησαν ἀπ' ἀρχῆς τὴν προσοχὴν του. Ἐπιθεωροῦντες τὸ σύνολον

λον τῶν μέχρι τοῦδε ἔργων τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν, παρατηροῦμεν εὐρωστον σύμπτωμα τῆς εὐρείας τοῦ γυναικείου φύλου ἀποστολῆς ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων. Ἡ διαχειριστικὴ αὐτοῦ ἱκανότης δὲν εἶναι ἀποκάλυψις νέα, καὶ ὅπως ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ διαπρέπει ἡ γυνὴ διοικοῦσα τὰ τοῦ οἴκου, τοιοῦτοτρόπως δύνανται πολλὰ κοινωνικὰ θέματα νὰ ἐνασχολήσῃ μετ' ἀποτελέσματος τὴν ἰδιοφυίαν της, ἐὰν ἡ τύχη ἢ ἡ θέλησις δὲν κατεσκεύασαν αὐτῇ ἀποτρέποντα οἰκογενειακὰ βάρη· εἰς διατύπωσιν τοῦ τελευταίου στοχασμοῦ ἡμῶν, ἀρκεῖ ἡ παράθεσις τῶν ἐξῆς ἀριθμῶν, διὰ τὴν Ἑλλάδα π. χ., ἐν ἣ ἡ ἀπογραφή τοῦ 1870 ἐβεβαίωσε πλέον τῶν 100,000 γυναικῶν ἡλικίας ἄνω τῶν 40 ἐτῶν καὶ πλέον τῶν 80,000 χηρῶν, παραλειπομένης τῆς ἐπόψεως τῆς οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς ἀπαιδίας κλπ.

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς οικονομικὸς θεσμὸς ἰδιαιτέρας ἐννοίας. Ὅσον ἀναπτύσσεται ὁ πληθυσμὸς καὶ προάγεται ὁ κοινωνικὸς βίος, τόσον ὁ περὶ τῆς ζωῆς ἀγὼν καθίσταται βαρύτερος. Ὁ αἰὼν τῶν χρυσῶν εἰδυλίων ὑποχωρεῖ σταθερῶς ἐνώπιον τῆς ἐπιβλητικῆς μεγαλειότητος τοῦ βιομηχανικοῦ αἰῶνος, ἐν ᾧ ζῶμεν. Οἱ ὄροι οὗτοι περιλαμβάνουσιν ὅλους· ἡ δὲ γυνὴ τῶν ἐργατικῶν τάξεων δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαιρηθῇ τοῦ γενικοῦ τούτου ρεύματος· πρέπει νὰ ζῆσῃ καὶ διὰ νὰ ζῆσῃ πρέπει νὰ ἐργασθῇ. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι νὰ εὐρεθῇ τρόπος διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς γυναικός, ἐξασφαλίζων τὴν ἁρμονίαν τῆς ἀποστολῆς της. Ἐὰν ὑπετίθετο ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν στέγην τῆς οἰκίας, ὅπως περιλάβῃ τὸ ὀριστικὸν μέλλον της οἱ τοῖχοι τοῦ ἐργοστασίου, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ ἐτίθεντο εἰς δεινὴν δοκιμασίαν αἱ λεπτότεραι τῆς φύσεώς της χορδαί. Νὰ εὐρεθῇ ὅμως τρόπος, συνδυάζων τὴν ἐξόχως οἰκογενειακὴν θέσιν τῆς γυναικός πρὸς τοὺς βιομηχανικοὺς ὄρους τῆς ὑπάρξεώς της, τοῦτο φαίνεται ἡμῖν ἐκ τῶν συγκινητικωτέρων ἐπὶ τῆς γῆς προβλημάτων.

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν πρὸς τὸ πρό-

βλημα τούτο ἀποτείνεται. Αἱ βιομηχανικαὶ ἐνασχολήσεις, τὰς ὁποίας διδάσκει εἰς τὸν μικρὸν πληθυσμὸν του, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων τὰς ὁποίας δύναται νὰ παραλάβῃ ἡ οἰκογενειακὴ στέγη ἐκ τῆς μεγάλης μηχανικῆς ζωῆς. Τὸ ἰδανικὸν εἶναι πολλῶ ἐυρύτερον καὶ χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς μεγαλειτέρας ποικιλίας ἐν τῷ σταδίῳ τῶν πειραμάτων, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι τὴν νεωτέραν περίοδον τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς π. χ. τὸ ἀλλαχοῦ γενόμενον περὶ κεντρικῆς τινος μεγάλων διαστάσεων δυνάμεως, κινούσης ἐιδικωτέρους μηχανισμοὺς ἐντὸς παρακειμένων οἰκογενειακῶν οἰκίσκων, ἐν τοῖς ὁποίοις ἡ γυνή, διατηροῦσα τὸν χαρακτῆρα τῆς οἰκοδεσποίνης, μεταχειρίζεται τὴν μηχανικὴν δυνάμιν ὅπως τὸ φωταερίον, τὸ ὁποῖον ἐκ μεγάλων ἀποστάσεων μετοχετεύεται ἐν τῇ ταπεινοτέρᾳ κατοικίᾳ.

Ἄλλὰ ταῦτα εἶναι μακρόθεν ἐρχομένου πολιτισμοῦ προανακρούσματα. Προέχει νῦν ἡ ἐκγύμνασις τῶν ἐργατικῶν γυναικῶν εἰς τὴν ὅσον ἐνεστί δυναμένην νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὴν ἐν οἴκῳ διαμονὴν τῆς μηχανικῆς καὶ χειροτεχνικῆς βιομηχανίας· μηχαναὶ δυνάμεως ἑνὸς ἵππου, κινούμεναι διὰ μικρᾶς ποσότητος ἄνθρακος, ἀπὸ ἤλεκτρισμοῦ κλπ. εἶναι προωρισμένα νὰ δουλεύσωσι μίαν ἡμέραν, ὅπως τὰ μυθολογούμενα ἐργαλεῖα τοῦ Ἡφαίστου ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ ἐργαστασίῳ αὐτοῦ. Μέχρι τοιοῦτου μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἡ γενναία πορεία τῶν ἀνακαλύψεων ὁσημέραι πλησιάζει πρὸς τὰς τύχας τῆς ἀνθρωπογενείας, ἡ πρακτικωτέρα διαρρύθμισις τῆς γυναικείας ἐργασίας ἀφορᾷ μᾶλλον πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων αὐτῆς καὶ τὸν οὐσιωδέστερον χαρακτῆρα τῆς χρησιμότητός των. Εἶναι μεγίστης, δυσυπολογίστου σημασίας ἡ πρόνοια ὅπως μὴ ρίπτωνται οἱ ἐργατικοὶ τῶν γυναικῶν πληθυσμοὶ θύματα ἀμέτρου συναγωνισμοῦ, συντριβόμενοι ἐν τῇ παλαιστρᾷ αὐτοῦ ἐκ τῆς μηδαμινότητος τοῦ ἡμερομισθίου.

Ἐν γένει ὁ Σύλλογος τῶν Κυριῶν εὐρίσκεται ἐπὶ οἰκονομικῆς ὁδοῦ ἀξίας ὄλων τῶν ἐπαίνων καὶ ὄλων τῶν ἐνθαρρύνσεων. Ἐκ τῆς κανονικῆς αὐτοῦ λειτουργίας περιμένομεν τε-

λεσιουργὸν φωνὴν ὑπὲρ τῶν κατὰ χιλιάδας ἀριθμουμένων ἐργατῶν τῆς ὁσημέραι ἀναπτυσσομένης νεωτέρας βιομηχανικῆς τῶν ἡμετέρων ἐργοστασίων ζωῆς, τὴν ὁποίαν ἀλλαχοῦ οἱ νομοθέται ἐκανόνισαν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τέλος θὰ ἀναγκασθῇ νὰ μελετήσῃ. Ἡ ὑψωσις τῆς γυναικείας ἐργασίας ἀποτελεῖ κοινωνικὸν θρίαμβον ὅστις περιμένεται. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔλεγεν ὁ Michelet, ὅτι «ἐργάτις εἶναι λέξις ἀσεβῆς, τὴν ὁποίαν οὐδεμία γλῶσσα ἔσχε ποτέ, τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἐποχὴ ἐγνώρισε πρὸ τοῦ σιδηροῦ αὐτοῦ αἰῶνος τὸν ὁποῖον διατρέχομεν, καὶ ἡ ὁποία ἀντισταθμίζει μόνη ὄλας τὰς ὑποτιθεμένας προόδους,» εἶναι φράσις, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ποιητικῆ, ἐστερημένη ὅμως τῆς πραγματικῆς ἐννοίας, τὴν ὁποίαν καθαγιάζει ἡ ἀλήθεια. Ἡ ἐργασία εἶναι θεία εὐλογία, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος, ἀνὴρ ἢ γυνή, ἀναβαίνει τὴν οὐρανίαν τῆς ζωῆς κλίμακα.

ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Ἡ ἀνατροφή τῆς χωρικῆς γυναικός δὲν εἴλκυσε μέχρι τοῦδε τὴν παιδευτικὴν τῆς πολιτείας προσοχὴν διὰ τρόπον ἀναλόγου πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Ἐὰν ἀπὸ τοῦ σχολείου τῆς πόλεως μεταβῶμεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἐξοχῆς, παρατηροῦμεν τὰς αὐτὰς μεθόδους, ὡσανεὶ ἐπρόκειτο νὰ κατασκευασθῶσιν αἱ αὐταὶ δεξιότητες· ὑπόθεσις δηλαδὴ ἄτοπος, διότι ἄλλη εἶναι ἡ σφαῖρα τῆς ἀστῆς καὶ ἄλλη ἡ τῆς χωρικῆς.

Ἐν γένει ἡ σχολαστικὴ ἐκπαίδευσις ἔχει τι ἀντικείμενον πρὸς τοὺς νεωτέρους τῆς προόδους ὅρους. Διὰ τὴν χωρικὴν δὲ οἰκογενεῖαν δὲν εἶναι τοῦ σχολείου ἡ σφραγίς ἀλλὰ τῆς κοινωνικῆς βιωτικῆς ἢ ἀνύψωσις τὸ κυρίως ποθούμενον καὶ τὸ πρακτικῶς δυνατόν. Ὅταν ἡ καλλιέργεια τῆς ὑπαίθρου φύ-

σεως καὶ ἡ ἀγροικία κλείωσι τὸ βιβλίον, ματαιοπονία εἶναι νὰ περιμένῃ τις τὰ πάντα ἐξ αὐτοῦ.

Εὐτυχῶς ἔχομεν ἀξιοσύστατον παράδειγμα σχετικῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐφαρμογῆς ἐν τῇ μικρᾷ ἡγεμονίᾳ τοῦ Νασάου, ἐν ἣ ἔδοκιμάσθη μέθοδος τις ἰδιάζουσα εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς χωρικῆς γυναικός, δυναμένη νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνόρθωσιν καὶ τῆς Ἑλληνίδος χωρικῆς. Ἐκεῖ, ἐκτὸς τῆς δι' ἀμφοτέρω τὰ φύλα στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ὠργανίσθη παρ' ἐκάστῳ χωρίῳ εἰδικὸν σχολεῖον εἰς οἰκογενειακὴν ἀνατροφήν τῶν κορασίων, ἀπὸ τοῦ θου μέχρι τοῦ 14ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Δίς τῆς ἐβδομάδος συναθροίζονται ταῦτα ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν αὐτοῦ, ἐν αἷς διδάσκονται τὴν πλεκτικὴν, τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν ἐνδυμάτων, τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, καὶ ἐκγυμνάζονται εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν καθαριότητα, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἡ σφωτέρα καὶ ἐπιδεξιωτέρα μήτηρ τοῦ χωρίου, ἡ δυναμένη νὰ δώσῃ τὰ καλλίτερα παραδείγματα, καὶ νὰ ἀσκήσῃ τὸ πρακτικώτερον κύρος ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς γυναικείας τοῦ χωρίου νεότητος, διορίζεται διευθύντρια τοῦ προτύπου αὐτοῦ σχολείου κατὰ πλειοψηφίαν ὑπὸ τῶν συνεργουμένων πρὸς τοῦτο κατοίκων. Τιμητικὴ δι' αὐτὴν θέσις ἐν τῷ ναῶ τοῦ χωρίου καὶ ἐν ταῖς ἐπίσημοις τελεταῖς μετὰ ἐνιαυσίου ἐπιδόματος 120 δραχμῶν, ἰδοὺ ἡ ἀμοιβὴ τῆς πρακτικῆς γυναικός, ἣτις ἀφιερώνει τὸν χρόνον τῆς εἰς τὴν λειτουργίαν θεσμοῦ, ὑποσχομένου τὴν ἀναμόρφωσιν τῶν διαδεχομένων ἀλλήλας γενεῶν.

Ἐκτὸς τῆς ἐπόψεως ταύτης, ἡδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν τῆς ὑπὸ σκέψιν χωρικῆς τῶν γυναικῶν ἐκπαιδεύσεως καὶ τάξις τις φιλανθρωπικῶν ἐν ταῖς πόλεσι Κυριῶν, ἐὰν ἀπὸ τινος συνεταιριστικοῦ ὀργανισμοῦ τούτων ἐσχηματίζοντο περὶ ἐκάστην πόλιν, ὡς περὶ κέντρον, ἀκτῖνες συνεχῶν καὶ ἀπὸ σχεδίου κανονικοῦ ἐπισκέψεων πρὸς τὰ πλησιέστερα τῆς πόλεως των χωρία. Περιήκτοι βιβλιοθήκαι, λειτουργοῦσαι μᾶλ.

λον διὰ τῆς ἀναγνώσεως εἰς ἐπήκοον τῶν ἀγραμμάτων χωρικῶν γυναικῶν, μετάδοσις ἐν περιοδικαῖς συναθροίσεσι τῶν πρακτικῶν καὶ ἀπλουτέρων γνώσεων εἰς τὰ χωρία, διὰ τῆς τοιαύτης καὶ ἄλλης παραπληθείας ἐπιδράσεως τῶν ἀστῶν πρὸς τὰς χωρικάς, φαίνεται ἡμῖν ὡς δυναμένη νὰ καρποφορήσῃ ἐπὶ τῆς ἐγκαταλελημμένης ἐν Ἑλλάδι ἐξοχῆς, πολὺ περισσότερον τοῦ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ μέχρι τοῦδε τυπικὴ ἐπὶ τῶν σχετικῶν θεμάτων πορεία.

ΣΤΡΑΤΕΥΣΙΜΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑ.

Οἱ στρατεύσιμοι τῆς Ἑλβετικῆς Δημοκρατίας ὑφίστανται συγχρόνως δύο δοκιμασίας, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἀφορᾷ τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν των, ἡ δὲ τὴν παιδαγωγικὴν των ἀνάπτυξιν. Ἐπὶ τῆς τελευταίας, διορίζει ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις εἰδήμονας, οἵτινες ὑποβάλλουσι τοὺς νεοσυλλέκτους εἰς ἐξετάσεις ἐπὶ τῶν ἐξῆς θεμάτων· 1) ἀνάγνωσιν· 2) σύνθεσιν (ἐπιστολῆς πρὸς συγγενῆ, ἐκθέσεως περὶ τῶν σπουδῶν τῶν νεοσυλλέκτων, κλπ.), ἢ ὑπαγόρευσιν φράσεων τινῶν ἐκ μέρους τῶν ἐξεταστῶν διὰ τοὺς μὴ δυναμένους νὰ συνθέσωσι· 3) ὑπολογισμὸν διανοητικὸν καὶ ἐγγραφον· 4) γεωγραφίαν, ἱστορίαν καὶ πολιτευμα τῆς Ἑλβετίας. Ἐκαστος ἐννοεῖ τὴν σημασίαν τοιούτων ἐξετάσεων καὶ τὴν ὁποίαν αὐταὶ προϋποθέτουσι δραστηριότητα τῆς λαϊκῆς ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ ἐκπαιδεύσεως.

Ὡς προκύπτει ἐκ τελευταίας δημοσιεύσεως τοῦ Καταστατικοῦ Γραφείου τῆς Ἑλβετίας, τὰ πορίσματα τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1878 ἐξετάσεων τῶν Ἑλβετῶν νεοσυλλέκτων παριστῶσι τὰς διαφόρους τῆς Ἀλπείου Δημοκρατίας πολιτείας εἰς τὴν ἐπομένην κλίμακα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν ἐκάστη αὐτῶν διάδοσιν τῆς λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως.

1) Bâle (πόλις)	14) Neuchâtel
2) Genève	15) Berne
3) Zurich	16) Saint-Gall
4) Schaffhouse	17) Argovie
5) Thurgovie	18) Glaris
6) Vaud	19) Unterwalden (κάτω)
7) Soleure	20) Appenzell (έσωτερικόν)
8) Zug	21) Schwytz
9) Unterwalden (άνω)	22) Fribourg
10) Bâle (έξοχή)	23) Uri
11) Tessin	24) Valais
12) Lucerne	25) Appenzell (έξωτερικόν)
13) Grisons	

Ἡ τετραπλή τῆς δοκιμασίας τῶν νεοσυλλέκτων βάσις ὑποδιαιρεῖται εἰς 16 κατηγορίας, 4 καθ' ἕκαστον τμήμα· οὕτω ἐπὶ τῆς ἀ ν α γ ν ὼ σ ε ω ς α) ἀνάγνωσις ὀρθῆ μετ' ἀναλύσεως ἐπαρκοῦς τοῦ περιεχομένου κατ' ἔννοιαν καὶ κατὰ τύπον, β) ἀνάγνωσις ἐπαρκῆς καὶ ἀπάντησις ἐπαρκῆς εἰς ζητήματα ἐπὶ τῶν ἀναγινωσκομένων τεμαχίων, γ) ἀνάγνωσις ὀρθῆ ἀλλ' ἀνευ ἰκανότητος πρὸς ἀνάλυσιν τῶν περιεχομένων, δ) ἔλλειψις ἀναγνωστικῆ· — ἐπὶ τῆς σ υ ν θ ἔ σ ε ω ς α) κατασκευὴ συνθέσεων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὀρθῶν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῶν συλλογισμῶν καὶ τὴν ἐποψιν τῶν τύπων (ὀρθογραφία, καλλιγραφία, στιξίς), β) συνθέσεις εἴτε μετὰ σπουδαίων λαθῶν ὑπὸ θάτεραν τῶν ἐπόψεων εἴτε μετὰ ἐλαφρῶν λαθῶν ἐπὶ τοῦ ὅλου, γ) συνθέσεις ἀνεπαρκεῖς ἐπὶ τοῦ ὅλου, δ) ἀνικανότης εἰς σύνθεσιν· — ἐπὶ τοῦ ὑ π ο λ ο γ ι σ μ ο ῦ α) ἀπόδειξις ἰκανότητος εἰς τὰς τέσσαρας πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ ἀκεραίων καὶ κλασματικῶν ἀριθμῶν, β) περιορισμὸς τῆς ἰκανότητος ταύτης ἐπὶ μόνων τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν, γ) δόσις λύσεων ἀτελῶν εἰς τὰ τιθέμενα προβλήματα, δ) ἔλλειψις θετικῶν εἰς τὴν δοκιμασίαν πορισμάτων· — ἐπὶ τῆς γ ε ω γ ρ α φ ί α ς, τῆς ἱ σ τ ο ρ ί α ς καὶ τοῦ π ο λ ι τ ε ὑ μ α τ ο ς τῆς Ἑλβετίας α) ἔκθεσις ἀκριβῆς τῶν θεμελιωδῶν βάσεων

τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλβετίας, β) ἀπάντησις ἀκριβῆς εἰς τὰ τεθέντα ζητήματα ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας, γ) γνῶσις μόνον κατὰ ταύτας γεγονότων τινῶν καὶ κυρίων ὀνομάτων, δ) ἀνικανότης εἰς ἀπάντησιν ἐπὶ τῶν τεθέντων ζητημάτων.

Ἐὰν ἀπὸ τῶν ὑποδιαιρέσεων τούτων τῆς γενικῆς δοκιμασίας ἐπισκοπήσωμεν τὰ πορίσματα αὐτῆς ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν νεοσυλλέκτων τῶν Ἑλβετῶν, παρατηροῦμεν ὅτι ἐπὶ 100 τοιούτων κατὰ μὲν τὸ τμήμα τῆς ἀναγνώσεως 39,2 ἀνῆκον εἰς τὴν α' κατηγορίαν, 36 εἰς τὴν β', 19,9 εἰς τὴν γ' καὶ 4,9 εἰς τὴν δ'· κατὰ δὲ τὸ τμήμα τῆς συνθέσεως 27,5 ἀνῆκον εἰς τὴν α' κατηγορίαν, 30,2 εἰς τὴν β', 30,5 εἰς τὴν γ' καὶ 11,8 εἰς τὴν δ'· κατὰ δὲ τὸ τμήμα τοῦ ὑπολογισμοῦ 30,8 ἀνῆκον εἰς τὴν α' κατηγορίαν, 34,6 εἰς τὴν β', 27,3 εἰς τὴν γ' καὶ 7,3 εἰς τὴν δ'· κατὰ δὲ τὸ τμήμα τῆς γεωγραφίας, ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλβετίας 19 ἀνῆκον εἰς τὴν α' κατηγορίαν, 22,3 εἰς τὴν β', 35,2 εἰς τὴν γ' καὶ 23,5 εἰς τὴν δ'.

Ἄρκει νὰ συνδυάσῃ τις τοὺς ἀριθμοὺς τούτους πρὸς τὴν γενικὴν τῶν θεμάτων καὶ τὴν εἰδικὴν τῶν μερικωτέρων κατηγοριῶν ἔννοιαν, ἵνα ἐκτιμῆσῃ δεόντως τὴν ἔντασιν τῆς λαϊκῆς ἐν Ἑλβετίᾳ παιδείας. Αἱ πρῶται κατηγορίαι καὶ τῶν τεσσάρων τμημάτων, αἱ τὴν ὑψηλοτέραν ἀνάπτυξιν μαρτυροῦσαι, ἀποτελοῦσι κατὰ μέσον ἔρον 29,1 τοῖς %, αἱ δευτέραι κατηγορίαι 30,8 αἱ τρίται 28,2 καὶ αἱ τέταρται, αἱ τῆς τελευταίας τούτέστι βαθμίδος ἐν τῇ κλίμακί τῆς ἀναπτύξεως, 11,9. Ἀριθμοὶ ἐνδεικτικοὶ περὶ τῶν ἔρων τῆς λαϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἐν τῇ καθόλου Ἑλβετικῇ Ὀμοσπονδίᾳ. Ἡ σύγκρισις τῶν μεταξὺ τοῦ μᾶλλον προκεχωρημένου καὶ τοῦ μᾶλλον καθυστεροῦντος Ἑλβετικοῦ πληθυσμοῦ (ἴδ. ἀνωτέρω) δύναται νὰ ρίψῃ χαρακτηριστικώτερον ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ τούτου ζητήματος φῶς, ἀπὸ τοῦ ἐπομένου πίνακος.

Bäle (πόλις)	α' κατηγ.	β' κατηγ.	γ' κατηγ.	δ' κατηγ.
—	—	—	—	—
Ἀνάγνωσις	66,4	23,1	9,6	0,9
Σύνθεσις	48,4	36,2	13,8	1,6
Υπολογισμὸς	51,7	35,0	11,7	1,6
Γεωγραφία, ἱστορία καὶ πολίτευμα Ἑλβετίας	34,1	31,1	29,9	4,9
Appenzel (ἐξωτερικόν)				
—	—	—	—	—
Ἀνάγνωσις	23,3	44,5	27,6	4,6
Σύνθεσις	13,0	23,3	37,6	26,1
Υπολογισμὸς	17,6	43,2	33,5	5,7
Γεωγραφία, ἱστορία καὶ πολίτευμα Ἑλβετίας	12,0	22,0	40,2	25,8

Ὁ πίναξ αὗτος πρέπει νὰ φέρῃ πολλοὺς λαοὺς εἰς σκέψιν· διότι πόσοι μεταξὺ αὐτῶν δύνανται νὰ καυχῶσιν ἐπὶ τοῖς ἐκπαιδευτικοῖς διπλώμασι τοῦ μάλλον βραδυποροῦντος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς παιδείας Ἑλβετικοῦ λαοῦ τοῦ Appenzel; Μόλις τὸ τέταρτον τῶν νεοσυλῆκτων αὐτοῦ στερεῖται τῶν πρώτων ἀρχῶν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς γεωγραφίας, τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς ὅλης πατρίδος. Ἀρκεῖ τὸ δοκιμαστικὸν τοῦτο ἐπὶ τῆς λαϊκῆς παιδείας ἐργαλεῖον, ἵνα, περιερχόμενος τὰ ἔθνη, κρίνῃ τις τὸ κατὰ τόπους παρὸν καὶ συνδυάσῃ αὐτὸ πρὸς τὸ μέλλον ἀπὸ τῶν εὐρυτέρων τῆς πολιτειακῆς ἐπιστήμης ἔρων.

ΟΡΟΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τὸ ὁποῖον μεταξὺ ἄλλων ἔθεσαν αἱ Δυνάμεις εἰς τὸν Κυβερνήτην τῷ 1828, περὶ τῆς μάλλον ἀρ-μοζούσης ὁροθεσίας τῆς Ἑλλάδος, «προσδιοριζομένων τῶν ὁρίων ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καλῶς διακεκριμένων, ἐπιτηδείων εἰς ὑπεράσπισιν καὶ συντελεστικωτέρων εἰς διαχωρισμὸν τῶν δύο

λαῶν», ἀπήντησεν ὁ Κυβερνήτης διὰ δύο ὑποθέσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη, κατὰ τὸ μάλλον ἡ ἦττον, ἐτέθη εἰς ἐφαρ-μογὴν ἔχουσα ὡς βάσιν τὸ ὄρος τῆς Ὀρθυος μέχρι τῶν πό-λεων τοῦ Βῶλου καὶ τῆς Ἄρτης, ἡ δὲ ἑτέρα εἶναι περίπου ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐκανόνισεν ἐσχάτως τὸ ἐν Βερολίῳ Συνέ-δριον. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ὁ Κυβερνήτης ἐπὶ τῆς ὁροθεσίας ταύτης:

Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ὑπόθεσιν ἀρκεῖ νὰ ἀκολουθή-σωμεν τὴν ὁροθεσίαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἡ ἰδία φύσις προσδιορίζει εἰς τοὺς Ἑλληνας.

Ἡ φύσει ὀριστικὴ ἢ μάλλον διαστατικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ τὴν ὁποίαν διαγράφει τὸ ὄρος τοῦ Ὀλύμπου ἀπὸ τῆς Κατερί-νης (Κατούνας) μέχρι τῆς ἀκρωρείας τοῦ Πίνδου, ἐπὶ τοῦ Ζυγοῦ ἢ Μετζόβου. Πλησίον τῆς Κατερίνης ἡ γραμμὴ αὕτη συνιστᾷ τὸν ποταμὸν Ἀλιάκμωνα ἢ Ἴντζε-Καρασοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ διὰ τῆς Σερβίας καὶ τῶν Γρεβενῶν.

Ὅσα δὲ περὶ τοῦ δευτέρου μέρους αὐτῆς τῆς ὀριστικῆς γραμμῆς, ἡ φυσικωτέρα τῆς διεύθυνσις εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ ποταμὸς Ἄωος ἢ Βοῦούσα. Ἄλλ' ἐὰν ἀνώτε-ροι λόγοι παρακινούσι τὰς Συμμάχους Αὐλάς, ὥστε νὰ δώσω-σιν ἄλλην διεύθυνσιν εἰς αὐτὴν τὴν γραμμὴν, ἡ καλητέρα ἤθελεν εἶσθαι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν διαγράφει διὰ Ζυγοῦ ἢ σειρὰ τῶν βουνῶν Παλιοβοῦνι καὶ Μαυροβοῦνι καὶ τὰ ὄρη Χαμοῦ-σαι καὶ Φάρμακο μέχρι τοῦ χωρίου Λεφτοκαριὰ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προχωρεῖ μέχρι τῆς θαλάσσης ἀκολουθοῦσα τὴν φορὰν τῆς ροῆς τοῦ Τσάμι ἢ Καλαμαῆς (Θυάμιος ἢ Καλάμου).

Περιττὸν εἶναι βέβαια νὰ κάμωμεν τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ ὁροθεσία αὕτη διαχωρίζει ὅσον τὸ δυνατόν καλητέρα τὰ δύο ἔθνη, καὶ δίδει εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τῶν ὁποίων ἀφίνει εἰς αὐτὴν ἐμπειροπολέμων κατοίκων, μαχίμους ὑπερασπιστάς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι αὐτὰ τὰ ὄρια περιλαμβάνουν καὶ τινα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι δὲν ἔλαβον μετοχὴν εἰς τὸν παρόντα ἀγῶνα. Πλὴν ἂν παρατηρηθῇ, ὅτι δὲν περι-

λαμβάνει και πολλά άλλα μέρη, τὰ ὅποια διέπρεψαν διὰ τῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμον ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας, καθὼς ἡ Νιάουστα, ἡ Χερσόνησος τῆς Κασσάνδρας, τὰ Μαδεμοχώρια καὶ τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος, εἶναι φανερόν ὅτι μένει διὰ τὸ ἄλλο μέρος μεγάλη ἀποζημίωσις.

Διαχωρίζοντες ἀπὸ τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος τὴν εἰς τὰ ἀνωτέρω ἔρια ἐμπεριλαμβανομένην γῆν, δὲν ἐπιφέρομεν καμμίαν βλάβην μήτε ὡς πρὸς τὴν πολεμικὴν δύναμιν, μήτε ὡς πρὸς τοὺς χρηματικούς πορισμούς τῆς Ὄθωμανικῆς Πόρτας. Ἄπ' ἐναντίας, ἡ Πόρτα θέλει ὠφεληθῆ καὶ κατὰ τὰ δύο. Οἱ καπιτάνοι Ἕλληνες, μὲ τοὺς πολυαριθμούς συντρόφους των, ἐπολεμοῦσαν σχεδὸν ἀκαταπαύστως τοὺς Τούρκους, καὶ μόλις μὲ προσκαίρους συμφωνίας ἠκολούθησαν μερικούς πασσάδες καὶ κυρίως ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐφάνησαν ἤττον πειθήνιοι εἰς τὸν Σουλτάνον.

Εἶναι περίεργοι καὶ εἰς ἄκρον ἐνδεικτικαὶ αἱ ἰδέαι τοῦ Κυβερνήτου περὶ τῶν ἐνιαυσίων ἐξόδων τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐλπιζομένου τούτου ἑλληνικοῦ κράτους. Εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀπὸ 30 Ὀκτωβρίου 1828 ἐμπιστευτικῷ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Συμμάχων Αὐλῶν ὑπομνήματι αὐτοῦ σχετικούς ἀριθμούς, ἀξιούς νὰ ἐλκύσωσι τὴν βαθεῖαν προσοχὴν τῆς ζώσης σήμερον γενεᾶς. Εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν :

Προϋπολογισμὸς ἐξόδων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, ὑποτιθεμένης τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας τοιαύτης, οἷαν οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν εὐχῶν των ἐδήλωσαν.

Οἰκονομία

(α) Τόκος καὶ χρεώλυτρον τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους κατ' ἔτος.....	φρ. 2,000,000
(β) Τόκος τοῦ ἐσωτερικοῦ χρέους.....	» 1,500,000
(γ) Ἐξόδα εἰσπράξεως.....	» 368,000
	φρ. 3,868,000

Πολιτικὴ ὑπηρεσία.

Ἐξόδα διοικήσεως, Διοικητικὰ κλπ.....	φρ. 576,000
Δικαιοσύνη, Πρωτοδικεῖα καὶ Ἐφετεῖα.....	» 386,000
(δ) Κληῖρος, Ἐπίσκοποι καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς κληρικοί.....	» 215,000
Ἐγχεινομεῖα, διευθύνται καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὑπάλληλοι.....	» 264,000
(ε) Ταχυδρομεῖα.....	» 106,000
Γραμματεῖς τῆς ἐπικρατείας, γενικὴ γραμματεία, γραμματεῖς.....	» 432,000
	» 1,979,000

Στρατιωτικὴ ὑπηρεσία.

(ς) Μερίδες καὶ ἱματισμὸς δέκα ταγμάτων τακτικοῦ πεζικοῦ.....	φρ. 2,576,000
(ζ) Μερίδες, ἵπποφορβή, ἱματισμὸς καὶ ἀποσκευὴ δύο Ἰλῶν ἵππικοῦ.....	» 365,000
Μισθὸς μερίδες καὶ ἱματισμὸς ἐξ λόγων πυροβολικοῦ.....	» 258,000
Ὁμοίως, τριῶν χιλιαρχιῶν ἡμιτακτικῶν....	» 1,016,000
(η) Ὅπλα, πολεμοφόδια, σκεύη πυροβολικοῦ Ἐπισκευαί, ὄπλοστάσια.....	» 960,000
	» 5,175,000

Ναυτικὴ ὑπηρεσία.

(θ) Μισθὸς, τροφή κτλ.....	φρ. 950,000
Ἄγορά ὑλικοῦ, κατασκευαί, ἐπισκευαί, πολεμοφόδια, Ναύσταθμος κτλ.....	» 1,120,000
	» 2,070,000
Τὸ ὅλον τῶν ἐνιαυσίων δημοσίων δαπανῶν φρ.	19,092,000

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἄρθρων τοῦ Προϋπολογισμοῦ.

Ἐπὶ τοῦ α). Σημειώσαντες τὴν ποσότητα ταύτην (φρ. 2,000,000) ὑπεθέσαμεν, ὅτι διὰ συμβιβασμοῦ ἠθέλαμεν ἐπιτύχει τὴν ἀναγωγὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους εἰς 35 ἑκατομύρια φράγκων, τῶν ὁποίων ὁ τόκος πρὸς 5 τὰ % ἤθελε εἶ

σθαι 1,750,000, εις ταῦτα δὲ προσεθέσαμεν 250,000 διὰ τὸ χρεώλυτρον.

Ἐπὶ τοῦ β). Τὸ ἐσωτερικὸν χρέος δὲν εἶναι εἰσέτι ἐπ' ἀκριβῆς γνωστὸν. Ἐλογισάμεθα ὅμως, ὅτι δὲν μακρονόμηθα τῆς ὀληθείας ὑποθέσαντες, ὅτι μετὰ οἰανδήποτε ἀφαιρέσιν, αὐτὸ συμποσοῦται ἕως 30 ἑκατομμύρια φράγκων, τῶν ὁποίων ὁ ἐτήσιος τόκος πρὸς 5 τὰ % εἶναι 1,500,000 φράγκων.

Ἐπὶ τοῦ γ). Ἡ βελτίωσις τοῦ συστήματος τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων θέλει ἐπιφέρει αὐξησιν τῶν ἐξόδων, καὶ τότε ἡ ποσότης τῶν 368,000 φράγκων δὲν θέλει ἀρκεῖ.

Ἐπὶ τοῦ δ). Ἐνταῦθα περιελάβομεν μόνον τὸν ἀνώτερον Κληρὸν. Ὅταν δὲ ἐπεκτείνωμεν κατόπιν τὸ αὐτὸ σύστημα ἐπὶ πάντας τοὺς κληρικοὺς, τὰ ἐξοδα θέλουσιν ὑπερβαίνει τὸ ἑκατομμύριον.

Ἐπὶ τοῦ ε). Ὁ ὑπολογισμὸς ἐγένετο ἐπὶ συστήματος προσωνοῦ.

Ἐπὶ τοῦ ς). Ἡ δύναμις τοῦ τάγματος, κατὰ τὸν ὑφιστάμενον κανονισμόν, πρέπει νὰ ᾔηται ἐξ 853 ἀνδρῶν πραγματικῶν ὁ δὲ ὑπολογισμὸς ἐγένετο, κατὰ τὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ κανονισμοῦ ὀρισμένα, διὰ τε τὸν μισθὸν καὶ διὰ τὴν τροφήν. Εἶναι ὅμως ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ στρατιώτης λαμβάνει καὶ μισθὸν εὐτελεῆ καὶ τροφήν λιτὴν καὶ πενιχρότατον ἔνδυμα. Εἰς δὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς, ἐπειδὴ ὁ μισθὸς δὲν ἀρκεῖ οὔτε καὶ διὰ τὸν ἱματισμὸν, ἡ Κυβέρνησις ἐχορήγησε κατ' ἀνάγκην μικρὸν ἐπιμίσθιον. Ἀπαραίτητος ἄρα καθίσταται ἡ αὐξησις τοῦ μισθοῦ καὶ ἡ βελτίωσις τῆς τροφῆς. Ὅθεν ἡ σημειωθείσα ποσότης μόνις ἀρκέσει διὰ τὴν συντήρησιν ἐξ ταγματῶν, δηλονότι 5,118 ἀνδρῶν πραγματικῶν.

Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ λάβωμεν ἐν τάγμα ἐξ Ἑλβετῶν ἢ ἐξ ἄλλων ξένων στρατευμάτων, τὸ ὅποιον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν ἢ ὡς τύπος διὰ τὸ ἡμέτερον στρατιωτικόν, τὰ ἐξοδα θέλουσιν εἶσθαι πολὺ περισσότερα καὶ ἡ σημειωθείσα ποσότης μόνις ἀρκέσει εἰς 4,000 ἀνδρας, συμπεριλαμβανομένου εἰς τούτους καὶ τοῦ ξενικοῦ τάγματος.

Ἐπὶ τοῦ ζ). Ὅσα ἀνωτέρω ἐξετέθησαν περὶ τοῦ πεζικοῦ ἀρμόζουσιν ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ἱππικὸν καὶ εἰς τὸ πυροβολικόν, μὲ ταύτην μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ τούτων δύναμις, μόνις ἐπαρκοῦσα, δὲν δύναται νὰ ὑποστῇ ἐλάττωσιν· ἀλλ' εἶναι ἐπάναγκες ν' αὐξηθῇ ἡ ποσότης κατὰ τέσσαρα δεκατημέρια, διὰ νὰ ἔχωμεν ὡς ἕγγιστα τὸ ὅλον τῆς δαπάνης.

Ἐπὶ τοῦ η). Διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν ὀπλοστασίων, ὁ ὑπολογισμὸς ἐγένετο πολὺ περιωρισμένος, μάλιστα διὰ τὰ πρῶτα δύο ἢ τρία ἔτη, καθ' ἃ πρέπει τὰ πάντα νὰ γίνωσιν.

Ἐπὶ τοῦ θ). Καὶ οὗτος καὶ ὁ ἐπόμενος ὑπολογισμὸς ἐγένετο ἐπὶ τῇ ὑπόθεσει ὅτι θέλομεν διατηρεῖ κατὰ θάλασσαν δώδεκα πλοῖα διαφόρου μεγέθους, οἷον κορβέτας, βρίκια καὶ γολέτας, πρὸς δὲ καὶ ἰσαριθμοὺς κανονοφόρους λέμβους, μόνις ἀρκούντα εἰς τὸ νὰ προστατεύωσι τὴν ἀκτοπλοῖαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὸ νὰ ἀποτρέψωσι νέαν τινὰ πειρατῶν ἐμφάνισιν. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι δὲν ὑπελογίσασαμεν τὴν τοῦ ἱματισμοῦ δαπάνην, ἀφευκτον ἐσομένην ὅπταν συστήσωμεν τακτικὸν ναυτικόν. Τότε πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν κατὰ τὸ πεμπτημέριον τὴν δύναμιν, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ αὐξήσωμεν τὴν δαπάνην. Ὅσον δὲ περὶ τῆς ποσότητος τῆς διὰ τὸ ὑλικὸν ὀρισθείσης, ἐπειδὴ τὰ πάντα μέλλουσι νὰ γένωσιν ἐξ ὑπαρχῆς εἰς τὸν σπουδαῖον τοῦτον κλάδον τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ἡ ποσότης αὕτη δὲν θέλει ἀρκέσει κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, μ' ὅλην τὴν αὐστηράν καὶ ὀρθῶς νοουμένην οἰκονομίαν.

M.

ΠΕΡΙ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ.

Τὸ σῶμα τῶν ὑπαξιωματικῶν εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐλαττήριον τοῦ στρατοῦ. Συλλαμβάνεται ἡ στρατηγικὴ ἐπίνοια,

διαβαίνει τὴν κλίμακα τῶν στρατιωτικῶν βαθμῶν καὶ ἐπὶ τέλους ἔρχεται ἡ σειρά τῆς ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν ὁ ὑπαξιωματικός ζωοποιεῖ εἰς τὸ στήθος τοῦ στρατιώτου.

Ἐν τῷ σημερινῷ πολέμῳ ὁ ὑπαξιωματικός εἶναι, τρόπον τινά, ἀρχηγὸς κατὰ τὰς διαφόρους τῶν παρατάξεων λεπτομερείας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ πρωτοβουλία του τίθεται εἰς κίνησιν. Ἄφ' ἧς τὸ θερίζον τῶν νεωτέρων μηχανημάτων πῦρ ἠνάγκασε τοὺς πολεμιστὰς νὰ περιβληθῶσι μᾶλλον ἀκροβολιστικὸν χαρακτήρα, ἀρκεῖ ἀνωμαλία π. χ. ἐδάφους, διασκόρπισις αἰφνιδία, ἀνάγκη καταλήψεως ἐπικαίρου, τόσαι περιστάσεις τὰς ὁποίας ὁ πόλεμος ἀδιακόπως γεννᾷ, ὅπως κατὰ πᾶν βῆμα καταστήσῃ ἐνεργὸν τὴν ἀποστολὴν τοῦ ὑπαξιωματικοῦ.

Ἡ ἐν τῷ στρατῷ θέσις τοῦ ὑπαξιωματικοῦ ἀποτελεῖ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον ζήτημα. Παρατηρεῖται τόσον ἐν Γερμανίᾳ ὅσον καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐπαισθητὴ ἔλλειψις ὑπαξιωματικῶν, πολλὰ δὲ μέσα νομοθετικά καὶ διοικητικά τίθενται εἰς ἐνεργεῖαν ἐν ταῖς χώραις ταύταις πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος τούτου. Ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς ἐν Γερμανίᾳ ἐλλείψεως ὀφείλεται εἰς τὴν σπανιότητα, μεθ' ἧς οἱ ὑπαξιωματικοὶ γίνονται ἀξιωματικοί. Ἄρκει ἐν Πρωσίᾳ νὰ θέλῃ τις νὰ γείνη ἀξιωματικός, καὶ χωρὶς νὰ ὑπῆρξεν ὑπαξιωματικός κατατάσσεται εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ἐξαμηνίαν, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας ἐξετάζεται, ἂν δὲ ἐπιτύχῃ ἀποστέλλεται εἰς στρατιωτικὸν σχολεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου μετὰ εὐδοκίμους ἐξετάσεις ἐξέρχεται ἀξιωματικός εἰς συμπλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν θέσεων· τὸ σύστημα τοῦτο ἀκολουθεῖται μετὰ ζέσεως ὑπὸ τῶν λογίων νέων.

Μεταξὺ τῶν διαφορῶν μέσων, τὰ ὁποία ἀφορῶσιν εἰς τὴν κρείτονα κατάρτισιν τοῦ σώματος τῶν ὑπαξιωματικῶν τὰ ἐπόμενα εἶναι ἰδιαιτέρως ἀξιοσημεῖωτα: Στολὴ παρὰ τῷ ὑπαξιωματικῷ μᾶλλον ἐπιβλητικὴ εἰς τὴν φαντασίαν· ἐν Πειραιεὶ πρό τινος χρόνου εἶδομεν Ἰταλοὺς ὑπαξιωματικούς φέροντας μακρὸν ξίφος· ὅσον ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν

τὴν σακσοτολήν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἑλλάδος, τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τόσον δυσαρμονικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν σχεδιασθεῖσαν. — Ἀνάπτυξις ἐκπαιδευτικῆ μείζων παρὰ τῷ ὑπαξιωματικῷ τοῦ ὅσον ἐπιτρέπει κοινὴ ἐμπειρικὴ σχολεῖα καὶ διαλεκτήρια, ὁμιλίαι καὶ πειράματα, καλλιέργεια τῆς ἐφηρμοσμένης στρατιωτικῆς ἐπιστήμης. — Συμπεριφορὰ εὐγενότροπος τῶν ἀνωτέρων πρὸς τοὺς ὑπαξιωματικούς καὶ μάλιστα ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν· ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ταπεινῆς ἐξαρτήσεως, τὸ ὁποῖον οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπιμετρῶσι τοῖς ὑπαξιωματικοῖς, εἶναι ὅ,τι ἀντίθετον πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῶν τελευταίων. — Τὸ διὰ τοὺς ὑπαξιωματικούς ποινολόγιον πρέπει νὰ εἶναι διάφορον τοῦ διὰ τοὺς στρατιώτας ἐν χρήσει· ἡ τιμωρία πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ἐνδιαφερόμενον ἀξίωμα τοῦ τιμωρουμένου. — Οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαξιωματικῶν πρέπει κατὰ βαθμοὺς νὰ ἀναβαίνωσιν ἀπὸ τινος ἀναλογίας τῶν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ καὶ τῷ ἐμπορίῳ διδομένων· εἶναι ἡ μόνη μέθοδος ὅπως πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ στρατιώτου ἀναπτύσσεται καὶ ἔποψις τις συμφέροντος παρὰ τοῖς τοῦ στρατοῦ πρωτεργάταις. — Αἱ διὰ τοὺς ὑπαξιωματικούς συντάξεις πρέπει νὰ τεθῶσιν ἐπὶ εὐρυτέρας κλίμακος. — Προσὸν ἰδιαιτέρον τῶν ὑπαξιωματικῶν πρὸς διορισμὸν αὐτῶν εἰς ἀναλόγους θέσεις πολιτικὰς· τόσον δὲ ὁ μισθὸς αὐτῶν ὅσον καὶ ἡ σύνταξις, ἐὰν πρόκειται περὶ ὑπαξιωματικῶν συνταξιούχων, πρέπει νὰ ἐξασφαλιζωνται εἰς αὐτούς. — Ἐνθάρρυνσις τῆς ἀνακατατάξεως τῶν ὑπαξιωματικῶν ἐπὶ ἀμοιβῇ, ὅπως οἱ νέοι μένωσιν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς πείρας ἀπὸ ἐλατηρίου κινουῦντος αὐτοὺς μᾶλλον ἀμέσως· ἡ ἀνακατάταξις δύναται νὰ εἶναι μακροχρονιωτέρα ἐπὶ ὑπαξιωματικῶν, ὡς π. χ. ἐν Ἰταλίᾳ ἐνθα ὀρίζεται ὀκταετής· ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀμοιβὴν, τὸ ἥμισυ αὐτῆς πρέπει νὰ διδῆται ἀμέσως εἰς τὸν ὑπαξιωματικὸν καὶ τὸ ἥμισυ νὰ ἀποταμιεύηται διὰ λ]μόν του. — Ὅπως ἐπὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἡ κατάστασις αὐτῶν ἐξησφαλίσθη διὰ νόμου κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαξιωματικῶν· ἔποψις δεομένη προσηκόντος συνδυασμοῦ πρὸς τὰς κατὰ μέρος περιστάσεις

τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, ὅστις πρὸ παντὸς εἶναι ἡ χεὶρ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐπομένως ὑποτελής εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὴν διευθύνει. — Αὐστηρὰ δικαιοσύνη περὶ τοὺς προβιβασμοὺς τῶν ὑπαξιωματικῶν· πρέπει δὲ νὰ γνωρίζῃ ἕκαστος αὐτῶν, ὅτι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν ἀποκτῶνται ὑπὸ τῶν ἀνδρείων αἱ στρατηγίαι. — Ἡ ζωὴ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ πρέπει νὰ εἶναι ὅπως οὖν ἀνωτέρα τῆς τοῦ στρατιώτου· ἐν Ἰταλίᾳ δίδεται ἰδιαίτερον μικρὸν δωμάτιον εἰς ἕκαστον ὑπαξιωματικόν.

Ἐὰν ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων ἐπισκοπήσωμεν τὴν προπορευομένην ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις πρακτικὴν, παρατηροῦμεν ὅτι καὶ ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἡ εὐρεία ἀποστολῆ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ κατακτᾶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν γενικὴν προσοχὴν. Ὅταν δὲ ὑπὸ βαθυτέραν ἔννοιαν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν ἐκ τῶν σπλάγγων τοῦ ἔθνους καταγωγὴν τῶν ὑπαξιωματικῶν, δύναται νὰ ἀναλογισθῇ ἐκ τοῦ γονίμου φυτωρίου πόσον εὐρωστοὶ εἶναι οἱ καρποὶ αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ εἶναι ἄξιος τοῦ μέλλοντος διοικητῆς, ὅστις κυριώτατον ἔργον αὐτοῦ ὑπολάβῃ τὴν κατὰ σκοπὸν περαιτέρω μόρφωσιν καὶ τὴν ἐν τῇ πρακτικῇ ἀνύψωσιν τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης τῶν στρατιωτικῶν ἔργων δυνάμεως.

Π.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΡΩΣΣΙΑΣ.

Τὴν Ρωσσίαν ὑπονομεύουσι κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν περίοδον δύο σημαντικώταται τοῦ δημοσίου πνεύματος τάσεις. Ἀμφότεραι εἶναι ἐπαναστατικαί, ἡ μὲν κατὰ τῆς πολιτικῆς τάξεως, ἡ δὲ κατὰ τῆς κοινωνικῆς τάξεως. Ἡ πρώτη ἐπιζητεῖ πολιτικὰς ἐλευθερίας, ἡ δευτέρα ἔχει γεγραμμένην ἐπὶ τῆς σημαίας τῆς κοινωνικῆς ἐκκαθάρισις. Ἐὰν τὸν τελευταῖον Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον ὑπολάβωμεν ὡς χρονικὴν τινα ἀφετηρίαν παρατηρήσεων, εἶναι βεβαίως περίπτωσις ἐκ-

πληκτικῆ, ὅτι ἀκριβῶς μετὰ τὸ εὐνοϊκὸν πρὸς τὴν Ρωσσίαν τέλος τοῦ πολέμου τούτου ἄρχονται ἰδίως τὰ δεινὰ τῶν συνταραττουσῶν αὐτὴν πνευματικῶν δυνάμεων.

Ἐὰν διὰ τοὺς ἀλλοτρίους μεγίστην ἐπροξένησεν ἐντύπωση, ὅτι 200,000 ἀπωργανισμένων Τούρκων ἐκλόνισαν ἐκ θεμελίων τὸν Ρωσσοικὸν κολοσσόν, μεταξὺ τοῦ Αἴμου καὶ τοῦ Δουνάβεως, τὸ φαινόμενον τοῦτο συνεκίνησε πολλῶ βαθύτερον τὴν αὐτοσυνείδησιν τοῦ Ρωσσοικῦ ἔθνους. Τόσαι λοιπὸν θυσίαι ὑπὲρ τῆς δεσποτικῆς ἐν αὐτῷ αὐταρχίας, εἰς ἐλευθερίαν, εἰς ζωὴν καὶ εἰς περιουσίαν, ἀπέβησαν εἰς μάτην. Ἡ ἐθνικὴ τιμὴ κατεπατήθη ἐν τῇ ἀποκλειστικότητι τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Ὅταν ὁ κίνδυνος διεσάλευσεν τὴν ἀτμοσφαῖραν τῶν ἀγώνων καὶ ὁ φόβος κατέλαβεν τὰ μέλη τῶν αὐτοκρατορικῶν, δὲν ἔλειψαν οἱ ἄνδρες, τοὺς ὁποίους εἶχον παραγκωνίσει αἱ αὐλικαὶ τῶν στρατοπέδων ραδιουργίαι, ἵνα περισυνάξωσι τὴν συντριβομένην Ρωσσοικὴν δόξαν.

Τὸ πείραμα τοῦτο ἐπανελήφθη τοσάκις καὶ ἀπὸ τοσοῦτων καταστροφῶν, ὥστε ὅταν ἡ νίκη ἔφερε εἰς τὴν Πετρούπολιν τὰς ἀγαλλιᾶσεις, τὰς φωταψίας καὶ τὰς εὐφροσύνας κραυγᾶς, συγχρόνως ὁ σάραξ τῆς αὐτοσυνειδήσεως κατελάμβανε διαδοχικῶς ὅλα τὰ φύλα τῆς δάφνης, ἵνα τὴν καταφάγῃ μέχρι τῆς ρίζης. Καὶ σήμερον πολὺ περισσότερον σκέπτονται ἐν Ρωσσίᾳ περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ζητήματος, τοῦ ὁποίου τὸ χαῖνον βάραθρον ἀπειλεῖ νὰ εξαφανίσῃ τὰ ἀποταμιεύματα πολλῶν αἰώνων, ἢ περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος τὸ ὁποῖον, ἐν τῇ νέᾳ Βουλγαρικῇ ἡγεμονίᾳ, ἀπὸ πρώτης ἄλλοτε τάξεως κατέπεσεν ἤδη κατὰ δεκάδα βαθμίδων ἐκ τῆς κλίμακος τῶν Ρωσσοικῶν ἰδεῶν. Θελήσαντες νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς Βουλγάρους, εὗρον ἤδη ἀρεστότερον νὰ ἐλευθερώσωσι καὶ ἑαυτούς. Τὸ κύριον σημεῖον τῆς προσβολῆς εἶναι ἡ αὐτοκρατορία. Πρέπει νὰ καταπέσῃ ἡ δύναμις τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως ἀναβῇ ἡ δύναμις τοῦ λαοῦ. Τὰ λοιπὰ εἶναι λεπτομέρειαι, ἔχουσαι τὴν ἀποστολὴν νὰ διασπῶσι τὴν προσοχὴν ἢ νὰ καλύπτωσι τὴν κινουῦσαν αἰτίαν.

Ἐάν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὴν πολιτικὴν τῶν νεορωσικῶν ἰδεῶν διεύθυνσιν, τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἑτέραν ἔποψιν τῆς προκειμένης μελέτης κοινωνιολογικὸν θέμα κέκτηται τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσαν σημασίαν. Ἐν πρώτοις ἡ σύμπτωσης τῶν δύο τούτων πνευματικῶν ἐν Ρωσσίᾳ κινήσεων παρέχει ἐφόδια συνεργασίας ἀπὸ τῶν δραστηκωτέρων τῆς κινουμένης ἀνθρωπότητος ἐλατηρίων. Διότι ὅταν ἡ πολιτικὴ ἀναστάσις εἶναι ἐπὶ θύραις, φοβερώτατον εἶναι ἐντὸς τῆς οἰκίας νὰ λυμαινῆται τὸ ἔθλον ἡ οἰκονομικὴ ἀναστάσις. Ὁ μηδενισμὸς εἰς τὴν τελευταίαν ἰδίως ἀποβλέπει, προτείνων οὐδὲν ὀλιγώτερον τὴν κοινωνικὴν, ὡς λέγουσιν οἱ ἀπόστολοί του, ἐκκαθάρισιν.

Ὅποιου εἶδους ἐκκαθάρσις εἶναι αὐτὴ, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τοῦ ἐπομένου προγράμματος τῶν Μηδενιστῶν: Κατάργησις τῶν θρησκευτῶν καὶ τῶν λατρευτῶν, διάδοσις τῆς ἀθεΐας καὶ τοῦ ὕλισμοῦ· κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς κληρονομικῆς ἰδιοκτησίας· κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς οἰκογενείας, τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ γάμου· μεταβάσις τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ βιομηχανικῆς μορφώσεως τῶν τέκνων, ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως αὐτῶν, εἰς βᾶρος τῆς κοινωνίας· μεταβάσις τῆς κυριότητος τῶν γαιῶν εἰς ἐκείνους, οἵτινες τὰς καλλιεργοῦσι διὰ τῶν βραχιόνων αὐτῶν· ὁ ὀργανισμὸς τῆς πολιτείας πρέπει νὰ εἶναι ὁμοσπονδία ἐλευθέρων γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν συνεταιρισμῶν· καταστροφή τοῦ ὑπάρχοντος Κράτους· ριζικὴ μεθ' ὅλων τῶν θεσμῶν αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῶν, πολιτικῶν, ἐπιστημονικῶν, δικαιολογικῶν, οἰκονομικῶν, στρατιωτικῶν καὶ διοικητικῶν· συγκέρασις τοῦ δεσποτικοῦ παρόντος διὰ τῆς δολοφονίας τῶν ὀργάνων αὐτοῦ.

Τοιαύτη ἡ γενικὴ διεύθυνσις τοῦ μηδενιστικοῦ πνεύματος, ὅπερ κινεῖ κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τὸν Ρωσικὸν ὀργανισμόν. Ὅτι εἶναι εἰς ψευδῆ ὁδὸν μαρτυρεῖ ἡ κοινὴ τῆς ἀνθρωπότητος συνειδησις, ὅπως ἱστορικῶς αὕτη διετυπώθη ἐν ταῖς αἰωνίαις τοῦ δικαίου ἀρχαῖς. Χαρακτηριστικὴ δὲ εἶναι

κατὰ τοῦτο ἡ μηδενιστικὴ ἐπωνυμία τῆς κοινωνικῆς ἐν Ρωσσίᾳ ἀντιδράσεως, διότι διατελεῖ εἰς πληρεστάτην ἀντίφασιν πρὸς τὴν σωστικὴν τοῦ κοινωνικοῦ ὄντος ἀποστολήν. Τὸ ὄνομα μηδενιστῆς, Nihiliste, δοθὲν εἰς τοὺς μηδενιστὰς ὑπὸ τοῦ Tourgeneff, διατηρεῖται ὑπ' αὐτῶν μετὰ διαφέροντος οὐχὶ ἀλλοτρίου πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ψυχῆς τῶν κατάστασιν. Εἶναι τάξις καταπιεζομένη, ἣτις ἀνοίγει διέξοδον εἰς τοὺς περίξ αὐτῆς φραγμοὺς διὰ τῆς ἀλογίστου καταστροφῆς παντὸς παρεμπύπτοντος. Δὲν σκέπτεται περὶ οἰκοδομῆς ἀλλὰ περὶ ἀνατροπῆς.

Ἄξιστημείωτον ὅτι τὰ δραστηριώτερα στοιχεῖα τοῦ μηδενιστικοῦ κινήματος στρατολογοῦνται μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων τῆς Ρωσικῆς κοινωνίας καὶ μεταξὺ τῶν γυναικῶν. Εἶναι εἶδος τι ἀπεσταλμένων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, οἵτινες ἀναχωροῦντες ἐκ μιᾶς διευθύνσεως, ἀπὸ τῆς προκεχωρημένης κοινωνίας, διασπείρονται εἰς τοὺς κατὰ μέρος ὀπισθοδρομικοὺς συνοικισμοὺς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν χωριῶν, ἵνα διδάξωσι τὸ νεώτερον εὐαγγέλιον, τὸ τοῦ μηδενισμοῦ. Καὶ ὁ κόσμος τρέχει κατόπιν τῆς τοιαύτης ἀποκαλύψεως μεθ' ὅλης τῆς ὀρμῆς, τὴν ὁποίαν ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ δηλητηριώδης τοῦ δεσποτισμοῦ πνοὴ γνωρίζει νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰ στήθη τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Ὁ τρόπος δι' οὗ ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις ἐννοεῖ νὰ πολεμήσῃ τὸ μηδενιστικὸν τῶν πνευμάτων κίνημα, ἀποδεικνύει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέρας αὐτὸ ἀκμαιότερον. Ὅλαι αἱ ἐλπίδες συγκεντροῦνται εἰς τὴν δεσποτικὴν βίαν. Εἰς μάτην. Δὲν εἶναι αἱ ἐξοραὶ εἰς τὴν Σιβηρίαν, δὲν εἶναι αἱ καταπίσεις τῶν φυλακῶν, δὲν εἶναι ἡ ἀπὸ τῶν στρατιωτικῶν παρατάξεων αἱμασοχυσία, αἵτινες δύνανται νὰ φέρωσι τὴν γαλήνην ἐν χώρᾳ, τὴν ὁποίαν σαλεύει ἡ ὀξύτερα τῶν πνευματικῶν τρικυμιῶν. Ὅταν ἡ πολιτεία διαζευγνύηται πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ὅταν κατασκευάζῃ τὸ ἐπιστημονικὸν πῶς πολέμιον πρὸς ἑαυτήν, πρὸς οὐδὲν ἡ λόγχη τοῦ στρατιώτου· καὶ αὐτὴ ἐν δεδομένῳ χρόνῳ θὰ παρεκκλίνῃ καὶ θὰ ἀντιστραφῇ. Ἐν Ρωσ-

σία υπάρχει ἀμείλικτος πόλεμος μεταξύ ἐπιστήμης καὶ πολιτείας. Ἡ πολιτεία, ἀκολουθοῦσα τὸ σύστημα Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, λέγει, — στήτω ὁ ἥλιος· ἡ ἐπιστήμη ὁμως, μακρὰν τοῦ κόσμου τῶν θαυμάτων, λέγει, — ἐμπρὸς ὁ ἥλιος. Καὶ ὁ κόσμος προχωρεῖ, ἡ αὐτοκρατορία ἀπογυμνοῦται, ὁ μηδενισμὸς ἀπειλεῖ καὶ ἡ ἐπιστήμη καλεῖται ἐκ τῆς τέφρας νὰ οἰκοδομηθῇ.

Ἀκριβῶς εἰπεῖν, πρόκειται περὶ σλαβικοῦ ἡφαιστείου, τὸ ὁποῖον προσπάθειαι καταβάλλονται νὰ κλεισθῇ ἐκεῖ ἔνθα ἔπρεπε νὰ τῷ δοθῇ μεΐζων διέξοδος. Ὅταν τὸ στόμιον τοῦ Βεσουβίου ἐπιχώννυται, τότε ἀρχίζουσιν εἰς τὰ πέριξ αἱ δονήσεις τῶν σεισμῶν. Αἱ καταστροφαὶ τῆς λάβας ἔρχονται κατόπιν. Μένει δὲ νὰ ἴδωμεν κατὰ πόσον ἡ ἀνθρωπίνη τῶν αἰώνων σοφία δύναται νὰ προλάβῃ, ἐν τῇ ἐνεστώσῃ αὐτῆς ἀναπτύξει, τὰς ἐρημώσεις τῶν κοινωνικῶν ἡφαιστείων, τὰ ὁποῖα διαδοχικῶς ἐπισκέπτονται τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ὅπως μεταβάλλωσιν ἐκάστοτε τὸ πρόσωπον τῆς οἰκουμένης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.

Ἡ στρατηγικὴ ἐποψὶς τῆς Κύπρου, ἥτις ἀπὸ τοῦ Γιβραλτάρ καὶ τῆς Μελίτης ἀποτελεῖ τὸν τελευταῖον τῆς Ἀγγλικῆς δυνάμεως ⁽¹⁾ σταθμὸν πρὸς τὴν βαθυτέραν ἐπὶ τῆς Ἀσίας

(1) Ἐκτὸς τῆς τελευταίας κυριαρχικῆς ἐμφανίσεως τῶν Ἀγγλων ἐπὶ τῆς Κύπρου, συνεπεῖα συνθήκης αὐτῶν μετὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ὁ Ριχάρδος Α' βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας εἶχε καταλάβει τὴν Κύπρον, ὀργανίσας αὐτὴν εἰς φέουδον τῆς οἰκογενείας Λουσιγιάνων, ἐκ τῆς ὁποίας, ἀπὸ διαφόρων διαδοχικῶν περιπετειῶν, παρέμεινεν ὁ μὲν τίτλος «βασιλεὺς τῆς Κύπρου» εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Σαρδηνίας, ἡ δὲ κυριότης τῆς νήσου εἰς τὴν Ἑνετικὴν δημοκρατίαν, ἐξ ἧς τῷ 1571 κατέκτησεν αὐτὴν ὁ Σελῆμ Β'. Τῷ 1832 κατέκτησε τὴν Κύπρον ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς τῆς Αἰγύπτου, ἀναγκασθεὶς νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ τῷ 1840 εἰς τὸν Σουλτάνον.

λεκάνην τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἀνήκει εἰς τὰξιν μελετῶν, διαφεύγουσαν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ ὅρια τῆς προκειμένης συγγραφῆς, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ἐποψὶς τῶν ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων τῆς Κύπρου νὰ μὲν Ἑλληνικῆ, ὁποῖα δηλαδὴ ἀπ' ἀρχῆς διετέλεσε. Περιοριζόμεθα ἐπομένως εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐποψὶν τῆς ἡμετέρας νήσου, ἀφίνοντες εἰς τὸν χρόνον νὰ ὠριμάσῃ τὰ ἐπ' αὐτῆς δικαιώματα, κατὰ τὸ μέτρον τῆς πρακτικῆς ἰσχύος τοῦ κοινωνικοῦ δικαίου καὶ συμφέροντος.

Μετὰ τὴν Σικελίαν εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ γονιμωτέρα νῆσος τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἡ Κύπρος, περιέχουσα χωρικὴν ἔκτασιν 71 1/2 περίπου ἑκατομ. στρεμμάτων. Τῷ 1850 κατωκεῖτο ὑπὸ 140,000 ἀνθρώπων, ἐξ ὧν 100,000 Ἕλληνας, 30,000 Τοῦρκοι καὶ τὸ λοιπὸν Μαρωνῖται. Ὁ Κ. Lang ἀναριθμᾷ τελευταῖον τὸν πληθυσμὸν τῆς νήσου εἰς 180,000 ἀνθρώπους, ἐξ ὧν τὰ 2/3 Ἕλληνες. Ὅποια διαφορὰ πρὸς τὴν ἐπὶ Πτολεμαίων ἀκμὴν τῆς Κύπρου, περιλαμβανούσης ἐν ἑκατομμύριον κατοίκων!

Ἡ πιστωτικὴ τῆς νήσου οἰκονομία χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ τόκου, τὸν ὁποῖον ἡ συνήθεια ἀναριθμᾷ μέχρις 24 καὶ 36 τοῖς % . Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης πολλὴ θὰ ἐπέβη ἀπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ χρυσοῦ βοήθεια. Μέχρι τοῦδε ὑπολογίζονται ἄνω τῶν 5 ἑκατομ. δραχμῶν τὰ πρῶτα ἔξοδα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Ἀγγλων ἐν Κύπρῳ. Καὶ εἰς τὸ εἰκοσαπλάσιον νὰ ἰσχυρισθῇ τις ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τὴν πρὸς τὴν Κύπρον μετανάστευσιν τῶν Ἀγγλικῶν κεφαλαίων, δὲν κινδυνεύει ὑπερβολῆν. Ἡ χώρα εἶναι δεκτικὴ εὐρείας καλλιιεργείας, καὶ αἱ πόλεις καὶ οἱ λιμένες τῆς ὑπόσονται πολὺ εἰς τὸ στάδιον τῆς καρποφόρου βελτιώσεως. Ὁ μεταλλευτικὸς πλοῦτος τῆς νήσου θέλει βεβαίως ἀνακῦψαι ἐκ τῆς Τουρκικῆς ἐγκαταλείψεως. Γνωστὰ εἶναι αἱ μεταλλευτικαὶ ἐπὶ Ρωμαίων παραχωρήσεις πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδην. Ἀκόμη φαίνονται αἱ σκωρίαὶ εἰς διάφορα τῆς νήσου μέρη, ἔτι δὲ καὶ σημεῖα ἀνθρακοφόρων στρωμάτων. Τὰ κυριώτερα τῶν Κυπριακῶν προϊόντων εἶναι γεωργικά :

Βάμβαξ, καπνός, μέταξα, σιτηρά, οἶνος, ἄλας. Προέχει ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος καὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν· τὸ ἔδαφος τῆς γῆς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα περιοδικῶν ἐκχειλίσεων τῶν χειμερινῶν ρευμάτων εἶναι βοηθητικώτατα εἰς τὴν τοιαύτην καλλιέργειαν. Συμβαίνει ἐν Κύπρῳ ἀνάλογόν τι πρὸς τὰς ἐν Αἰγύπτῳ πλημμύρας τοῦ Νείλου· δύναται δὲ νὰ κρίνη τις ἐκ τῆς τιμῆς τῶν ἀγρῶν, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς πεδινῆς θέσεώς των ὑπόκεινται εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ὀρεινῶν ὑδάτων, καὶ τῶν ἀγρῶν οἵτινες στεροῦνται τοῦ εὐεργετήματος τῆς κατερχομένης φυτικῆς λιπάνσεως· ἐνῶ οἱ πρῶτοι τιμῶνται 400—500 γρόσια κατὰ στρέμμα, οἱ δεῦτεροι μόνις ἐπιτυγχάνουσι 60 γρόσια κατὰ στρέμμα. Ὑπολογίζεται εἰς 400,000 ἑκατόλιτρα ἡ σιτοπαραγωγή καὶ εἰς 600,000 ἡ κριθοπαραγωγή τῆς νήσου.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος εἶναι ἀρχαιοτάτη ἐν Κύπρῳ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς τὸν ὠνόμαζον ἄλλοτε *χόρτον χρυσοῦν*, βεβαίως ἔνεκα τῶν ἐξόχων ἀπ' αὐτοῦ εἰσοδημάτων. Ἀκόμη ἐν τῇ ἐμπορικῇ γλώσσῃ ὑφίσταται τὸ ὄνομα Κυπριακὸς βάμβαξ, ἀνώτερος κατὰ τὴν ποιότητα ὄλων τῶν ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ καὶ Ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ εἰδῶν. Διακρίνεται ἰδίως ὁ βάμβαξ τῆς Κύπρου ἐκ τῆς ἄκρας λευκότητος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μείζονος μήκους καὶ τῆς στερεότητος τῶν ἰνῶν αὐτοῦ. Κατὰ τὸν μέγαν ἐμφύλιον πόλεμον τῆς Ἀμερικῆς εἰσῆχθησαν ἐκεῖθεν ἐν Κύπρῳ βαμβακόσποροι, τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια ἐπήνεγκεν ἀρίστους καρπούς. Ἀπὸ 4,500 δεμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπολογίζεται ἡ ἐν ἔτει 1861 Κυπριακὴ βαμβακοπαραγωγή (1 $\frac{1}{2}$ δρ. τὸ χιλιόγραμμον ἐτιμᾶτο τότε), ἀνέβη αὕτη εἰς 6,500 τῷ 1862, εἰς 8,000 τῷ 1863, εἰς 11,000 τῷ 1874 (τιμαὶ τότε 7 δρ. τὸ χιλιόγραμμον). Σὺν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς Ἀμερικῆς ἀρχεται καὶ ἡ τῆς Κυπριακῆς βαμβακοπαραγωγῆς κατάπτωσις· τῷ 1865 κατέβη εἰς 7,000 δέματα, τῷ 1866 εἰς 4,500, καθ' ἕναστον δὲ νῦν ἔτος ὑπολογίζεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 6,000 δέματα ὁ παραγόμενος ἐν τῇ νήσῳ βάμβαξ, τὸ τρίτον τοῦ ὁποίου ἐκ σπόρων τῆς Ἀμερικῆς.

Οἱ οἶνοι τῆς Κύπρου σημαντικὴν κατέχουσι θέσιν ἐν τῇ γεωργικῇ τῆς νήσου παραγωγῇ. Περίφημος εἶναι ὁ οἶνος ὁ λεγόμενος Κομανταρία, πιθανῶς λαβὼν τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ Τάγματος (Commanderie) τῶν Ναυτῶν καὶ τῆς Μελίτης. Ἡ κατὰ τὸ 1871 οἶνοεξαγωγή τῆς Κύπρου ὑπολογίζεται εἰς 22,000 ἑκατόλιτρα. Εἶναι ἀξιοσημείωτον φαινόμενον κατὰ τοὺς Κυπριακοὺς οἴνους, ὅτι ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ πισστηρίου εἶναι ἐρυθροί, ὠχρῶσι δὲ μετὰ πενταετίαν· εἶδος λευκοῦ οἴνου ζακχαρωδεστάτου ἀπ' ἐναντίας γίνεται ἐρυθροῦν μετὰ τινα χρόνον καὶ λίαν συμπεπυκνωμένον.

Ὁ καπνός ἀπετέλει ἄλλοτε σημαντικώτατον κλάδον καλλιέργειας, ζητούμενος πολλαχόθεν διὰ τὴν ἐκλεκτὴν αὐτοῦ ποιότητα. Τὰ ξυλοκέρατα ἀποτελοῦσιν ἐπίσης σπουδαῖον δασικὸν τῆς νήσου προϊόν, ἐξαγόμενον εἰς μεγάλας ποσότητας πρὸς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ἥτις τὸ μεταχειρίζεται εἰς τροφήν τῶν κτηνῶν τῆς καὶ εἰς κατασκευὴν ζακχαρώδους ὕλης.

Τὸ Κυπριακὸν ἄλας παράγεται ἐκ δύο ἀλικῶν, τὰς ὁποίας πληροὶ τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ἐξάτμισίν του ἀφίνει ἐπὶ τοῦ πυθμένους τὰ μόρια τοῦ ἁλατος, ἅπερ μεταφέρει ἐκ τῶν ὑπερκειμένων ἀλατούχων στρωμάτων τῆς γῆς. Μέχρις ἐνός ἑκατομ. δραχμῶν ἀνέβη τὸ εἰσόδημα τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως ἐκ τοῦ Κυπριακοῦ ἁλατος (μονοπώλιον).

Εἰς 4 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. νέων δραχμῶν ἐλογίζοντο τελευταῖον τὰ ἐκ τῆς Κύπρου ἐνιαύσια εἰσοδήματα τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τῆς Τουρκίας, ἀναλυόμενα ὡς ἐξῆς: 1,750,000 δρ. ἔγγειος φόρος· 1,000,000 μονοπώλιον ἁλατος· 750,000 ἄμεσοι φόροι (ἐν οἷς πρωτεύει ὁ προσωπικὸς φόρος, τοῦ ὁποίου τὸ ὀλικῶς διὰ τὴν νήσον ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ δημοσίου ποσὸν διανέμεται μεταξὺ τῶν χωρίων, ἀπὸ τούτων δὲ κατὰ κεφαλὴν μεταξὺ τῶν φορολογουμένων)· 575,000 τελωνιακοὶ δασμοὶ (8 τοῖς % ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ 1 τοῖς % ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς)· 175,000 μονοπώλιον καπνοῦ· 175,000 ἐξαγορὰ στρατιωτικοῦ φόρου· 150,000 φόρος ἐπὶ τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν

82,500 χαρτόσημον· 57,500 μονοπώλιον μέτρων και σταθμῶν.

Ἴνα δώσωμεν γενικὴν τινα ἔννοιαν τῆς ἐμπορικῆς ἐν Κύπρῳ καταστάσεως, δὲν εἶναι ἀπο σκοποῦ ἡ ἐπομένη κίνησις τοῦ κυριωτάτου ἐν Λάρνακι λιμένος τῆς· καίτοι ἀναφέρεται αὕτη εἰς ἐποχὴν παρελθοῦσαν, πρόκειται ἐν γένει περὶ δείγματος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ συνδυασθῇ πρὸς πᾶσαν νέαν πρόοδον. Τῷ μὲν 1866 ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἡ ἐξαγωγὴ ὁμοῦ ὑπελογίζοντο εἰς 8,224,000 δρ. τῷ δὲ 1867 ἀνέβησαν αὗται εἰς 9,250,000· αὐξήσις πλεον τοῦ ἑκατομμυρίου ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους. Ἰδοὺ πῶς διανέμεται ἡ κίνησις τοῦ τελευταίου ἔτους μεταξύ τῶν διαφόρων εἰδῶν. **Εἰσαγωγὴ**· ὑφάσματα καὶ νήματα ἀξίας 2,444,000 νέων δραχμῶν· δέρματα 510,000· καπνὸς 233,000· ζάκχαρις 153,000· ἔλαιον 152,000· ὀρύζιον 134,000· σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος 119,000· κιγκαλερία 67,000· καφὲ 57,000· διάφορα 669,000. **Ἐξαγωγὴ**· δημητριακοὶ καρποὶ 1,208,000 ν. δρ· βάμβαξ 1,057,000· ἄλας 695,000· κτήνη 655,000· ξυλοκέρατα 289,000· μέταξα καὶ κουκούλια 168,000· οἶνος 152,000· ἔρια 145,000· ἐρυθρόδανον 91,000· ἐλαιόσποροι 85,000· δέρματα ἀκατέργαστα 21,000· διάφορα 146,000.

Αἱ ἀνωτέρω πληροφορίαι δεικνύουσιν ἐν σκιαγραφίᾳ τὴν οἰκονομικὴν τῆς Κύπρου ἔννοιαν καὶ τὰ σπέρματα, τὰ ὁποῖα περιέχει ἡ νῆσος εἰς περαιτέρω ἀνάπτυξίν τῆς. Τὸ κλίμα καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν ἐκθεσις αὐτῆς παριστῶσι δυσχερείας ἀφ' ἑνὸς εἰς μετανάστευσιν Ἀγγλικῶν πληθυσμῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς ναυτικὴν τοῦ τόπου ἀποκατάστασιν. Ἀπαιτοῦνται κολοσαῖαι δαπάναι εἰς κατασκευὴν λιμένων ἀξίων τοῦ ναυτικοῦ μεγαλείου τῆς Ἀγγλίας. Ὅπωςδὴποτε ὑπάρχει ὁ ἐγκαταλελειμμένος λιμὴν τῆς Φαμαγούστης, τὸν ὁποῖον πρόχειροι διορθώσεις δύνανται νὰ καταστήσωσι σπουδαῖον πυρῆνα πρώτης τινὸς ναυτικῆς παρασκευῆς. Ἐπὶ ἐνετοκρατίας κατωκείτο ὑπὸ 30,000 ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι σώζονται ἐτι ἄστεγοι. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κλίμα τῆς Κύπρου, ἡ κυρία βᾶσις αὐτοῦ εἶ-

ναι ὑγιεινὴ, δὲν ὑπολείπεται δὲ εἰμὴ ἡ διέξοδος τῶν σηπομένων ὑδάτων, ἵνα βαθμηδὸν ἀποτραπῇ ἡ ἐστία τῶν ἐνδημικῶν πυρετῶν, οἵτινες πρὸς τοὺς βορειοτέρους μετανάστας δὲν δύνανται ἢ νὰ εἶναι ὀλέθριοι.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ.

Ὁ θεσμὸς τῆς ἀπογραφῆς ἀνάγεται εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἀρχαιότητα. Κατὰ πολλὰς δὲ πιθανότητας παρέλαβον αὐτὸν οἱ Ρωμαῖοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ του ἔλαβε χώραν ἐπὶ Σερβίου Τουλίου, ἔκτου βασιλέως τῆς Ρώμης, ἐν ἔτει 187 ἀπὸ κτίσεως αὐτῆς, ἤτοι 565 π. Χ. Ἰδοὺ πῶς συνέβη κατὰ τὸν Τίτον-Λίβιον (1,44): Διετάχθησαν ὅλοι οἱ πολῖται, ἵππικοὶ καὶ πεζοί, νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως τὴν πρωίαν τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας, ἕκαστος συντεταγμένος ἐν τῇ κεντυρίᾳ του. Ἐκεῖ παρετάχθησαν ὡς εἰς μάχην καὶ ἐκαθαρίσθησαν διὰ τῆς πρὸς τὸν Ἄρην θυσίας χοίρου, κριοῦ καὶ ταύρου, μετρηθέντες δὲ εὐρέθησαν 80,000 πολῖται δυνάμενοι νὰ ὀπλοφορῶσι. Μέχρι τοῦ ἔτους 767 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἤτοι μέχρι τοῦ 17 μ. Χ. ἀπομνημονεύονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ 40 ἀπογραφαὶ τῶν Ρωμαίων πολιτῶν, περὶ τῶν ὁποίων αἱ ἐπόμεναι σημειώσεις, ἐκ τῆς ὑπὸ Ναπολέοντος Γ' συγγραφείσης ἱστορίας τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (1, 6, 6).

α') 187 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης 80,000 πολῖται.

β') 245 ἀπὸ κτ. Ρ. 130,000 κατὰ Πλούταρχον ἐν Πουβλικόλῳ 14.

γ') 278 ἀπὸ κτ. Ρ. 119,300 κατὰ Εὐτρόπιον 1,14.

δ') 280 ἀπὸ κτ. Ρ. 130,000 κατὰ Διον. Ἀλικαρνασέα, 9,36.

ε') 286 ἀπὸ κτ. Ρ. 118,714 κατὰ Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομὴ, 3.

ς') 295 ἀπὸ κτ. Ρ. 117,319 κατὰ Τίτον-Λίβιον 3,24.

ζ') 331 ἀπὸ κτ. Ρ. 120,000 κατ' Εὐσέβιον, ὄλυμπ. 89,2.

- η) 365 από κτ. Ρ. 152,573 κατά Πλίνιον, Φυσ. ἱστορ. 33,16
 θ) 415 από κτ. Ρ. 165,000 κατ' Εὐσέβιον ὄλυμπ. 110,1.
 ι) 422-435 από κτ. Ρ. 250,000 κατά Τίτον-Λίβιον 9,19.
 ια) 460 από κτ. Ρ. 262,321 κατά Τίτον-Λίβιον 10,47.
 ιβ) 465 από κτ. Ρ. 272,000 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή 11.
 ιγ) 474 από κτ. Ρ. 287,222 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 13.
 ιδ) 479 από κτ. Ρ. 292,334 κατ' Εὐτρόπιον 2,10.
 ιε) 489 από κτ. Ρ. 282,234 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 16.
 ις) 502 από κτ. Ρ. 297,797 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 18.
 ιζ) 507 από κτ. Ρ. 241,212 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 19.
 ιη) 513 από κτ. Ρ. 260,000 κατ' Εὐσέβιον, ὄλυμπ. 134,4.
 ιθ) 534 από κτ. Ρ. 270,000 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 20.
 κ) 546 από κτ. Ρ. 137,108 κατά Τίτον-Λίβιον 27,36. Ἡ
 μεγάλη κατάπτωσης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν κατά τὴν ἀ-
 πογραφὴν ταύτην, ἀνεξαρτήτως λάθους τινὸς γραφικοῦ, ἀπο-
 δοτέα εἰς τὰς καταστροφὰς τῶν πρώτων πέντε ἐτῶν τοῦ δευ-
 τέρου Καρχηδονιακοῦ πολέμου.
 κα) 550 από κτ. Ρ. 214,000 κατά Τίτον-Λίβιον 19,37. Πλῆθος
 συμμάχων καὶ Λατίνων ἐγκατασταθέντων ἐν Ρώμῃ
 περιλήφθησαν ἐν τῇ ἀπογραφῇ ταύτῃ.
 κβ) 561 από κτ. Ρ. 143,704 κατά Τίτον-Λίβιον 34,9. Ἀ-
 νεξαρτήτως τῆς ἰδέας λάθους τινὸς ἀριθμητικοῦ ἢ περιορισμοῦ
 τῆς ἀπογραφῆς εἰς μόνον τὰ τεῖχη τῆς Ρώμης, αἴσθησιν προ-
 ζενεῖ ἢ ὑποφαινομένη ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ρω-
 μαίων πολιτῶν.
 κγ) 566 από κτ. Ρ. 258,316 κατά Τίτον-Λίβιον 38,36. Πλῆθος
 Λατίνων συμμάχων περιλήφθη εἰς τὴν ἀπογραφὴν
 ταύτην.
 κδ) 576 από κτ. Ρ. 288,294 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 41.
 κε) 581 από κτ. Ρ. 269,015 κατά Τίτον-Λίβιον 42,10. Κατὰ
 διάταγμα τοῦ ὑπάτου Ποστουμίου οἱ Λατῖνοι σύμμαχοι πα-
 ρεπέμφθησαν εἰς ἰδιαιτέραν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις των ἀπογραφὴν.
 κς) 586 από κτ. Ρ. 312,805 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 45.
 κζ) 591 από κτ. Ρ. 337,022 αὐτ. 46.

- κη) 595 από κτ. Ρ. 328,316 αὐτ. 47.
 κθ) 600 από κτ. Ρ. 324,000 αὐτ. 48.
 λ) 608 από κτ. Ρ. 334,000 κατ' Εὐσέβιον, ὄλυμπ. 158,3.
 λα) 613 από κτ. Ρ. 327,442 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 54.
 λβ) 618 από κτ. Ρ. 317,933 αὐτ. 56.
 λγ) 623 από κτ. Ρ. 318,823 αὐτ. 59.
 λδ) 629 από κτ. Ρ. 394,726 αὐτ. 60.
 λε) 639 από κτ. Ρ. 394,336 αὐτ. 63.
 λς) 667 από κτ. Ρ. 463,000 κατ' Εὐσέβιον, ὄλυμπ. 174,1.
 λζ) 684 από κτ. Ρ. 900,000 κατά Τίτον-Λίβιον, Ἐπιτομή, 98.
 Ἐπὶ τῆς ἀπογραφῆς ταύτης ὑπάρχουσιν εἰς ἄκρον ἀντίθετοι
 πληροφορία. Ὁ Ἀπιανὸς (2,102) ἀναφέρει ὅτι ἀπέδειξεν
 αὐτὴ τοὺς ἡμίσεις, σχετικῶς πρὸς τὴν ἡγουμένην, πολίτας.
 Ὁ Δίων Κάσσιος μαρτυρεῖ ἐπίσης ὅτι ἐξηλέγχθη κατ' αὐτὴν
 διενεῖ ὀλιγανθρωπία ἐν Ρώμῃ κατὰ συνέπειαν τῶν
 προτέρων ἐμφυλίων πολέμων. Καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ
 τοῦ Καίσαρος προσθέτει, ὅτι ἀπὸ 320,000 πολιτῶν πρὸ τῶν
 πολέμων τούτων, κατέπεσεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 150,000.
 Ἀλλὰ πιθανῶς αἱ ἐλαττώσεις αὗται ἔχουσι τι ὑπερβολικὸν
 ἀπὸ μεταφορικῶν μᾶλλον τῆς ἠθικοπολιτικῆς εἰκόνων.
 λη) 726 από κτ. Ρ. 4,063,000 κατά τὸ μνημεῖον τῆς Ἀγ-
 κύρας.
 λθ) 746 από κτ. Ρ. 4,233,000 κατά τὸ αὐτὸ μνημεῖον.
 μ) 764 από κτ. Ρ. 4,037,000 κατά τὸ αὐτὸ μνημεῖον. Ὁ
 Εὐσέβιος (Χρονικά) ἀναβιβάζει τὴν ἀπογραφὴν ταύτην εἰς
 9,300,000 πολίτας.
 Ἐκ τῶν τελευταίων ἀπογραφῶν παρατηρεῖται ἡ ὑπὸ τὴν
 ἐτοιμαζομένην καὶ κατόπιν συμπληρωθεῖσαν αὐτοκρατορικὴν
 περίοδον τῆς Ρώμης ἐπέκτασις τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολί-
 του καθ' ὅλην τὴν δεσποτικὴν τοῦ ὑψηλοῦ περιφέρειαν. Ὁ
 λαὸς ἐκεῖνος, ὅστις ὑπέταξε τὸν κόσμον, ἦτο ἀσυγκρίτῳ τῷ
 λόγῳ ὀλιγανθρωπότερος ἐκείνου, ὅστις ἀντήλαξε τὴν δημο-
 κρατικὴν ἐλευθερίαν διὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς τυραννίας. Τό-
 σον σημαίνει ἡ αἰωνία ἀλήθεια, ὅτι δὲν εἶναι τὸ ποσὸν ἀλλὰ

τὸ ποιὸν τῶν κινούντων τὴν οἰκουμένην προσώπων τὸ δίδον τὸν γενικὸν εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα τόνον.

Ἐν γένει, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τῶν περιστάσεων, ἡ ἀπογραφή ἔπρεπε κατὰ νόμον νὰ ἐνεργῆται ἐν Ρώμῃ κατὰ πενταετίαν ὑπὸ ὑπαλλήλων εἰδικῶς ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας διοριζομένων. Ἡ ἀπογραφή περιελάμβανε τὰς γεννήσεις, τὰς ἀποθιώσεις, τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτῶν καθ' ἡλικίαν καὶ φύλον· ἰδιαιτέροι πίνακες διὰ τὰς περιουσίας αὐτῶν, διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν φύσιν τῶν γαιῶν των, διὰ τὰ κεφάλαιά των. Ἔργα ὑψηλά, συνεχόμενα πρὸς τὴν ὑπερτάτην ἀνάγκην τῆς Δημοκρατίας νὰ γνωρίζῃ ἐκάστοτε τὰς δυνάμεις τῆς καὶ νὰ ἐπιθεωρῇ τὸν ὀργανισμόν τῆς πρὸς ἀπόκρουσιν πάσης ἐκλύσεως. Τοιοῦτοτρόπως ἔρχεται εἰς τὸ μέσον ἡ εὐρεία τοῦ κήνσορος (τιμητοῦ) λειτουργία ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ λαῷ. Οἱ κήνσορες, λέγει ὁ Κικέρων ἐν τοῖς Νόμοις του (γ', 3 καὶ 4), ἀπογράφουσι τὸν λαὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν, τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων, τῶν δούλων καὶ τὸ εἰσοδήμα· ἐπιθεωροῦσι τοὺς ναοὺς, τὰς ὁδοὺς, τὰ ὕδατα, τὸν δημόσιον θησαυρὸν, τοὺς φόρους· διανέμουσι τὸν λαὸν κατὰ φυλὰς καὶ κατόπιν τὸν κατατάσσουσι κατὰ περιουσίας, ἡλικίας καὶ τάξεις· ἐγγράφουσι τὰ τέκνα τῶν ἰππέων καὶ τῶν πεζῶν προμάχων τῆς πατρίδος· ἀπαγορεύουσι τὴν ἀγαμίαν, διευθύνουσι τὰ ἔθνη τοῦ λαοῦ καὶ δὲν ἀφίνουσι ἐντὸς τῆς Συγκλήτου ἀνθρώπων διεφθαρμένον.»

Ἡ μέθοδος καθ' ἣν ἐξετελεῖτο ἡ ἀπογραφικὴ ἐν Ρώμῃ ἐργασία, μόνον ἐκ συντριμμάτων δύναται νὰ κατασκευασθῇ εἰς μελέτην τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα τῆς Καταστατικῆς προβλήματα φιλοτεχνούντων. Ἐξ ὧν ἀναφέρουσιν οἱ Πανδέκται (50, 15) ὁ Οὐλπιανὸς, ὁ Διονύσιος, ὁ Κικέρων, ὁ Φλωῖρος, ὁ Σουετώνιος καὶ ὁ Τάκιτος, ἠδυνήθη ὁ Bureau de la Malle νὰ διατυπώσῃ πλήρη, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, πίνακα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Iconographia Tabulae Censualis Priscaae Romae, διαιρούμενον εἰς τρία τμήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἀφορᾷ τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας εἰς ἐξακρίβωσιν τοῦ ὀνόματός

του, τῆς τάξεώς του, τῆς ἡλικίας του, τοῦ ἐπαγγέλματός του τῆς καταγωγῆς του· τὸ δὲ περιλαμβάνει τὴν μητέρα τοῦ υἱοῦ καὶ τὰς θυγατέρας τῆς οἰκογενείας, τοὺς δούλους καὶ τὰς δούλας, κατ' ὄνομα, τάξιν, ἡλικίαν, καταγωγὴν, ἐπάγγελμα καὶ τέχνην· τὸ δὲ προσδιορίζει τὴν περιουσίαν τῆς οἰκογενείας, ἂν ἀποτελῆται ἐξ ἀγρῶν, ἀμπελώνων, ἐλαιῶνων, λειμώνων, δασῶν, λιμνῶν, λιμένων, ἀλυκῶν, διδομένης τῆς ἀνηκούσης περιγραφῆς κατ' ὄνομα, ἀριθμὸν μέτρων, δένδρων κλπ. πόλιν, χωρίον, γείτονας, ἐνοίκους, γεωργούς.

Ἡ ἀκρίβεια τῆς ἀπογραφικῆς ταύτης ἐνεργείας ὑποδεικνύει διοικητικοὺς σκοποὺς ἀξίους παντὸς ἐνδιαφέροντος καὶ συνδέεται πρὸς τὸν ὑπέροχον τῆς Ρώμης ὀργανισμόν, ὅστις καὶ ἐκ τῆς ἐπόψεώς του ταύτης ἐξηγεῖ τὰς ἱστορικὰς τύχας των. Ὅπως ὁ μετρώων οἰκογενειάρχης σώζεται, οὕτω καὶ ὁ μετρώων λαὸς ἐμπεδοῦται.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

Αἱ κατὰ τὸ ἔτος 1878 εἰσπράξεις τοῦ δημοσίου τῆς Γαλλίας θησαυροῦ δύνανται νὰ μελετηθῶσιν ὑπὸ τρεῖς ἐπόψεις, τῶν ἀμέσων φόρων, τῶν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος φόρων καὶ τῶν ἐμμέσων φόρων.

1) Ἡ παραγωγικότης τῶν ἀμέσων φόρων προϋπολογισθεῖσα μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1878 εἰς 656,521,000 φρ. ἀνετίβασθη ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς 688,448,700, ἧτοι ἀπέδειξεν ὑπέρβασιν εἰσπράξεων κατὰ 31,927,700. φρ.

2) Ὁ φόρος 3 τοῖς % ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν κινητῶν ἀξιῶν, προϋπολογισθεὶς διὰ τὸ ἔτος 1878 εἰς 34,972,000 φρ. παρήγαγε 34,274,000, ἧτοι ἐπὶ ἔλαττον 698,000,000 φρ.

3) Ἀπὸ 2,087,057,000 φρ. τῷ 1877 ἀνέβη εἰς 2,151,747,000 φρ. τῷ 1878 ἡ παραγωγικότης τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ εἰσοδημάτων· ὑπέρβασις τοῦτέστι κατὰ τὸ λήξαν

ἔτος 64,687,400 φρ. Μεταξὺ τῶν καθ' ἕκαστον φόρων δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν ἰδιαιτέρως τοὺς εἰς ἐλάττωσιν περιπεσόντας καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς εἰς αὐξήσιν, καθόσον μεταβαίνομεν ἐκ τοῦ ἔτους 1877 εἰς τὸ 1878.

Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς ἐλαττώσεως αἱ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ζακχάρεως φορολογικαὶ εἰσπράξεις ἀπὸ 43,2 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877 (παραλείπονται αἱ χιλιάδες) κατέπεσαν εἰς 34,4 τῷ 1878· τὰ ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς τελωνιακὰ δικαιώματα ἀπὸ 255 χιλ. φρ. εἰς 225 χιλ. ἢ ἐπὶ τοῦ ἄλατος φορολογία ἀπὸ 23,8 ἑκατομ. φρ. εἰς 21,1· ἢ ἐπὶ τῶν φωσφόρων ἀπὸ 16,093,000 φρ. εἰς 16,033,000· ἢ ἐπὶ τῆς χικώρης ἀπὸ 5,3 ἑκατομ. εἰς 5,1· ἢ ἐπὶ τῶν σαπῶνων ἀπὸ 1,4 εἰς 1,3· αἱ ταχυδρομικαὶ εἰσπράξεις ἀπὸ 119,4 εἰς 104,8.

Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς αὐξήσεως, τοιαύτην μαρτυροῦσιν οἱ ἐξῆς φόροι· τὰ ἐπὶ τῶν μεταγραφῶν, ὑποθηκῶν κττ. δικαιώματα ἀπὸ 469,6 ἑκατομ. φρ. τῷ 1877 ἀνέβησαν εἰς 487,3 τῷ 1878· τὰ ἐπὶ τοῦ χαρτοσήμου ἀπὸ 156 εἰς 158,8· τὰ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς διαφόρων πραγματειῶν ἀπὸ 181,1 εἰς 200,4· τὰ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἀποικιακῆς ζακχάρεως ἀπὸ 33,8 εἰς 37,7· τὰ ἐπὶ τῆς τελωνιακῆς καταστατικῆς ἀπὸ 5,9 εἰς 6,1· τὰ ναυτιλιακὰ ἀπὸ 5,2 εἰς 5,9· λοιπὰ τελωνιακὰ ἀπὸ 3,4 εἰς 3,6· ἔμμεσοι εἰσφοραὶ ἀπὸ 9,7 εἰς 11,6· δικαιώματα ἐπὶ τῶν ποτῶν 399 εἰς 408,5· ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ζακχάρεως ἀπὸ 85,1 εἰς 109,4· ἐπὶ τοῦ ὀρυκτοῦ ἐλαίου ἀπὸ 150 χιλ. φρ. εἰς 155 χιλ. δικαιώματα ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἐλαίων ἀπὸ 5,4 ἑκατομ. φρ. εἰς 5,9· ἐπὶ τοῦ στέατος καὶ τῶν κηρίων ἀπὸ 7,2 εἰς 7,3· ἐπὶ τῶν διαφόρων τοῦ ὄξους συσκευῶν ἀπὸ 3, εἰς 2,1· ἐπὶ τῆς δυναμίτιδος ἀπὸ 320 χιλ. εἰς 396 χιλ. ἐπὶ τῶν σιδηροδρόμων, μεγάλη ταχύτης ἀπὸ 72,6 ἑκατομ. εἰς 76,2 καὶ μικρὰ ταχύτης ἀπὸ 10,6 εἰς 11,2· ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀμαξῶν ἀπὸ 5,7 εἰς 5,9· διάφορα ἐπὶ τῆς ἐμμέσου φορολογίας ἀπὸ 47,3 εἰς 47,8· ἐπὶ τῆς πωλήσεως τοῦ καπνοῦ ἀπὸ 329,4 εἰς 332,1· ἐπὶ τῆς πωλήσεως τῆς πυριτιδος ἀπὸ 12,7 εἰς 13,3· αἱ τηλεγραφικαὶ εἰσπράξεις ἀπὸ 19,5 εἰς 21, 1.

Τοιαῦται κατ' εἶδος καὶ ἐν ὄλῳ αἱ τάσεις τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τῆς Γαλλίας, σταθεραὶ δηλαδὴ εἰς προαγωγήν ὑπὸ τοὺς νέους ἔρους τῆς πολιτειακῆς τοῦ τόπου ζωῆς.